

't Vaartland

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

INHOUD

Jan PEETERS / Langs de Rupel het Vaartland in, door Georges Podesta (1854)	2
Jan DE WIT / De landbouw te Blasveld	4
H. VAN DE VEN / Aanzicht van de vaart verandert	6
Karel DE DECKER / De Wwe Van Enschothbrug over de Rupel	8
Karel DE DECKER / Enkele populaire details over de Rupelbrug	13
Prof. Herman-Emiel MERTENS / Met Hendrik Van de Ven als gids	14
Karel DE DECKER / Als kind in het Vaartland ...	16
Karel DE DECKER / Het verhaal van ons huis ...	18
Cl. DISTELMANS-BREMS / 't Vaartland in rouw ...	20

1978 — 6e JAARGANG — NUMMER

1

RAAD VAN BEHEER :

Voorzitter :	Diane MUYSOMS-DE BOECK, Groene laan 29 E, 2660 Willebroek
1e Ondervoorzitter :	Prof. Herman MERTENS, de Mérodestraat 18, 2800 Mechelen
2e Ondervoorzitter :	Frans EMMERECHE, Hoge Heide 14, 2660 Willebroek
Sekretaris :	Louis SCHURMANS, Stationsstraat 3, 2660 Willebroek
Penningmeester :	Theo HUYS, Venusstraat 22, 2662 Blaasveld
Onthaal :	Clem DISTELMANS-BREMS, Rollierstraat 15, 2660 Willebroek
Redaktiesekretaris :	Karel DE DECKER, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek
Leden :	François COOREMAN, Oostdijk 43, 2668 Tisselt
	Stephan DE COCK, Nieuwe Beggaardenstraat 44, 2800 Mechelen
	Tony DE HERDT, Dendermondse steenweg 3, 2660 Willebroek
	Marcel JANSSENS, Dendermondse steenweg 111 C2, 2660 Willebroek
	Flor JORDAENS, Kerkstraat 62, 2658 Ruisbroek
	Lucienne MERTENS-CUVELIER, Tisselse steenweg 82, 2660 Willebroek
	Flor SEGERS, Eikerlandstraat 20, 2658 Ruisbroek
	Hendrik VAN DE VEN, Westvaardijk 21, 2920 Kapelle-op-den-Bos
Ere-bestuursleden :	Jan DE WIT, Tisseltbaan 13, 2801 Heffen
	Tine RABHOOF, Dendermondse steenweg 3, 2660 Willebroek

BERICHT VAN HET SEKRETARIAAT

Aangezien van de voorbije jaargangen van ons tijdschrift 't Vaartland, enkel de vierde jaargang (1976) voorradig is, geven wij hierbij de nummers, die nog los kunnen bekomen worden, na storting van het verschuldigde bedrag op postrekening 000-0927575-61 van de Heemkundige Kring van het Vaartland te Willebroek :

1973	Nr 1	Vaartnummer	50 fr.
1973	Nr 4	Boerenkrijgnummer	50 fr.
1975	Nr 1	Schansnummer	50 fr.
1975	Nr 3	Grävernummer	50 fr.
1976	Nr 1	Lentenummer	50 fr.
1976	Nr 2	Molenummer	50 fr.
1976	Nr 3	Blaasveldnummer	100 fr.
1976	Nr 4	Herfstnummer	50 fr.

Jaargang 1976 (4 nummers) kan echter ook globaal bekomen worden aan 175 fr. voor de vier nummers.

't VAARTLAND

heeft «ruilverkeer» met :

- **Natuurpark Het Broek**, Tisseltse steenweg 56, 2660 Willebroek
- **Gemeentekrediet van België**, Pachecolaan 44, 1000 Brussel
- **Heemkring 't Kaaskot**, Dorstveld 16, 2820 Bonheiden
- **Société d'Archeologie de Binche**, av. Wanderrepen 94, 7130 Binche
- **Archeologische Kring van Mechelen**, Varkensstraat 5, 2800 Mechelen
- **De Krijter**, Ad. Mortelmansstraat 40, 2220 Wommelgem
- **Erf enHeem**, Borgersteinlei 140, 2580 Sint-Katelijne-Waver
- **Jan Vleminck**, Molendreef 25, 2120 Wijnegem.
- **Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en omgeving**, L. De Brouchèrelaan 35, 1080 Brussel.
- **Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant**, Koningin Astridlaan 56/A/5, bus 15, 2800 Mechelen

'T VAARTLAND

Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige Kring van het Vaartland, vzw.

Jaarabonnement 1978 : 200 fr. Over te schrijven op rek. 403-1037811-81 van de Heemkundige Kring van het Vaartland te Willebroek.

Alle korrespondentie omtrent het blad is te richten aan Karel DE DECKER, Redaktiesekretaris, Vaartstraat 19, 2660 Willebroek, Tel. (031) 86 77 07. Prijs van dit nummer : 60 fr.

Heb je al een
BROEKVENTJE
(DE specialist van het Vaartland)
geproefd ?

Moet je eens doen !

BROOD- en BANKETBAKKERIJ

F. MOEREMANS-MOONS

DORPSTRAAT 47 - BLAASVELD
Tel. (031) 86 73 18

Aan huis bestelling

EIGENAAR WORDEN ?

DAT GAAT MET HET

WOONPLAN

van de

**Generale
Bankmaatschappij**

VAN LANDEGHEMSTRAAT 66

WILLEBROEK

OFFICIEEL VERDELER

VOLKSWAGEN - AUDI

Steeds de volledige gamma in voorraad

Garage Vissers p v b a

BTW 400.788.657

TOONZAAL GEOPEND TOT 20 UUR

KONINGIN ASTRIDLAAN 7-9
2659 BREENDONK

☎ (03) 86 86 10
86 64 70

graag
onze medewerking
aan initiatieven
die
DE MENS
vormen
geestelijk verrijken
ontspannen
gezond vermaken

konstruktie
j. lambrechts
ruisbroek

LOUIS DE SMEDT

V A S T T A P I J T

A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 93 - 105
WILLEBROEK

TEL. (031) 86 66 08
86 76 29

- ONDANKS INFLATIETIJD
GOEDKOPE TIJD
BIJ LOUIS TAPIJT !

De Heemkundige Kring van het Vaartland en het Jaar van het Dorp

AAN DE LEZER

Teneinde zoveel mogelijk auteurs aan bod te laten komen in elk nummer van ons tijdschrift, en inhakend op het **Jaar van het Dorp** — ...als thema en als heemkundig uitgangspunt... — werd door de Raad van Beheer van de Heemkundige Kring van het Vaartland besloten, de komende nummers in het teken van Het Dorp te stellen.

Zo voorzien wij in

Nummer 2 :

ZEDEN EN GEBRUIKEN IN HET VAARTLAND

- 1) Gebruiken betreffende de geboorte, het huwelijk, de dood, de woning.
- 2) Volksfeesten, kermissen, foren en jaarmarkten, stoeten en volksspelen.
- 3) Kleding en sieraden.
- 4) Versiering van straten en huizen op feestdagen.
- 5) Processies.
- 6) Bijzondere gebruiken in de stielen.
- 7) Tafelgebruiken en voedsel.
- 8) Handelsgebruiken.

Nummer 3 :

HET KIND IN HET VAARTLAND

- 1) Het kind in de folklore :
Spelen, liederen, rondedansen, gebeden, raadsels, kinderfeestjes, schoolgebruiken.
- 2) Het kind in de dorpschool.
- 3) De kinderpoëzie van Tine Rabhooy.

Nummer 4 :

HET VERENIGINGSLEVEN IN HET VAARTLAND

- 1) Het typische in het verenigingsleven.
- 2) De dorpsfanfares.
- 3) De herbergen.
- 4) Het boerenleven.
- 5) Het leven langs de vaart en aan de sassen.

Voor het samenstellen van deze «speciale» nummers, rekenen wij op de inzet van allen. Omdat 't VAARTLAND geen tijdschrift mag zijn, waarin enkel de redaktiesekretaris aan bod komt. Omdat 't VAARTLAND een brede waaier heemkundige nieuwsjes moet brengen, van iedereen, voor allen...

Daarom deze handschoen !

Met ergens de hoop dat iedereen die schrijven kan — ...en iedereen kan dat, al ontbreekt de meesten de moed om er aan te beginnen ! — ons bij het samenstellen van de volgende nummers, intens zal helpen.

Hoe kan dat ?

Eenvoudig door ons, ofwel persoonlijke herinneringen omtrent de hierboven aangehaalde onderwerpen mede te delen. Ofwel oudere familieleden of vrienden hierover te ondervragen. Breng dat allemaal op papier, noteer het spontaan, zoals je het zelf herinnert of zoals je het hebt gehoord, en stuur het naar onderstaand adres. Ook al vindt je je eigen schrijfstijl wat minder gelukkig, doe toch mee, dan passen we die wel aan !

Van wie verwachten we wat ?

Van iedereen uit het Vaartland.

Tot welk tijdstip mogen wij teruggaan ?

Tot zover mogelijk in je eigen of in het verleden der anderen. Van om en rond de eeuwwisseling tot op het ogenblik dat de traditie ophield te bestaan. Zo bijvoorbeeld behoort het overzetbootje en de veerpont van Tisselt tot het domein van deze wetenschap, zodat er ook over het oude gebruik van «overzetten» kan worden geschreven. Ook al ligt dat allemaal niet zo ver achter ons... Waarmee ik maar zeggen wil, dat wij van iedereen iets verwachten. Al was het maar een eenvoudig kinderliedje, of een aftelrijmpje uit de jonge jaren. Of een verre herinnering hoe men het toen deed op de fabriek...

Mogen wij op jullie rekenen ?

Dan verwachten wij een massa teksten in onze brievenbus.

Inzendingen voor

Nummer 2 = voor 1 april 1978

Nummer 3 = voor 1 juli 1978

Nummer 4 = voor 1 oktober 1978, op ons adres.

Van uit onze redaktiezetel wachten wij af.

Met heemverbonden groeten,
Karel De Decker
Redaktiesekretaris 't Vaartland
Vaartstraat 19
2660 Willebroek
Tel. (031) 86 77 07

ALGEMENE VERGADERING

Aan de leden van de Heemkundige Kring van het Vaartland,

Mogen wij zo vrij zijn U uit te nodigen op de **Algemene statutaire vergadering**, die plaatsgrijpt op **zondag 26 februari 1978** om 10 uur in de voormiddag, in het Brouwerijmuseum, Stationsstraat 3 te Willebroek.

Op de agenda :

- 1) Welkom door de voorzitter
- 2) Financieel verslag door de penningmeester
- 3) Verslag van de voorbije activiteiten door de sekretaris
- 4) Verkiezing raad van beheer (*)
- 5) Vooruitzichten, varia en beantwoording vragen.

Met heemverbonden groeten,

L. SCHURMANS,
Sekretaris

D. MUYSOMS-DE BOECK,
Voorzitter

(*) Nieuwe kandidaturen worden **schriftelijk** verwacht op het adres : Heemkundige Kring van het Vaartland, p.a. Stationsstraat 3 te 2660 Willebroek, **vóór vrijdag 24 februari 1978**.

HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND OPENT HET JAAR VAN HET DORP TE WILLEBROEK

Op **dinsdag 28 februari 1978** om 20 uur wordt het Jaar van het Dorp te Willebroek officieel geopend.

Wij brengen U op die dag, in de voordrachtzaal van het gemeentehuis, A. Van Landeghemstraat te Willebroek, de filmvoorstelling van een dorp in een fusiegemeente.

Grosso modo zal het verloop van die avond er als volgt uitzien :

- 1) Officiële opening van het Jaar van het Dorp te Willebroek door een afgevaardigde van het gemeentebestuur
- 2) Inleiding en verantwoording door Tine Rabhooy
- 3) Voorstelling in première van «Willebroekse kunstenaars» (deel 1) door Gust De Decker

Een avond die U vrijhouden moet en waarop wij U uiteraard ook verwachten !

Het Bestuur.

OMTRENT DE STRAATNAMEN

De bijdrage «Straatnamen», zoals die op 21 mei 1977, zowel door de leden van de «Werkgroep Straatnamen», als door de voltallige raad van beheer van de Heemkundige Kring van het Vaartland werd aangenomen, werd op 24 mei 1977 aan het College van Burgemeester en Schepenen van Willebroek overhandigd. Ze verscheen in nummer 3 (jaargang 1977) van ons tijdschrift. Ze werd, op een meestal beknopte manier, door diverse dag- en streekbladen overgenomen. Ze kreeg de goedkeuring van het grote publiek, al weten wij zelf, dat ze voor verbetering vatbaar is.

Van diverse zijden werd ons gevraagd — ...nadat bleek dat ook de Gemeentelijke Culturele Raad van Willebroek zich over het probleem der straatnamen begon te buigen... — of de Heemkundige Kring van het Vaartland, die ook deel uitmaakt van diezelfde Gemeentelijke Culturele Raad, nu misschien zinnens was om opnieuw te beginnen.

Een vraag die niet te beantwoorden is. Doodeenvoudig omdat het VOORSTEL VAARTLAND blijft ! Wat zeggen wil, dat ONS dokument, mede met de nog aan te brengen wijzigingen, voor de tweede en laatste (?) maal, naar het College van Burgemeester en Schepenen van Willebroek zal worden doorgespeeld.

Een werkwijze die misschien «direkter» kon gebeuren. Maar kom... Zo maken de Willebroekse straatnamen geschiedenis... Met de eerste steen, die door de Heemkundige Kring van het Vaartland werd aangebracht en die door de Gemeentelijke Culturele Raad van Willebroek zal worden ingemetseld !

De Redactie.

Beste vrienden,

Moge 1978 voor U een jaar vol vreugde en voorspoed worden, een jaar ook waarin U samen met ons gaat ijveren voor het behoud van ons eigen «heem» en de folkloristische gebruiken daaraan verbonden.

Het bestuur van de Heemkundige Kring heeft besloten, vooral in «Het jaar van het dorp», een reeks activiteiten uit te bouwen die tot doel hebben alle vaartlandvrienden nauwer met elkaar in contact te brengen. De aankondigingen van deze manifestaties zullen gebeuren in de culturele kalender van Ons Willebroek.

Zoals steeds zullen wij trachten U door ons tijdschrift wat heemkundige geschiedenis en cultuur van het Vaartland bij te brengen.

Wij zijn er echter van overtuigd dat velen onder U ons daarbij kunnen helpen door eens een artikel te schrijven over een streekgebonden landschap, een historisch gebouw, een woning, een oud voorwerp, een volksgebruik of zelfs een recept van een of ander streekgerecht.

Graag zouden we van U ook enkele suggesties krijgen betreffende interessante uitstapjes, die tot doel hebben onze heemkundige kennis buiten het Vaartland uit te breiden.

D. MUYSSOMS-DE BOECK
Voorzitter

LIDGELD 1978

Moest uw lidgeld 1978 nog niet betaald zijn, wil dit dan doen via bijgaande bankoverschrijving (200 fr.).

Dank voor de aandacht !

Penningmeester
Theo HUYS

LANGS DE RUPEL HET VAARTLAND IN

DOOR GEORGES PODESTA (1854)

Bij de uitgeverij G. Van Merlen en Zoon te Antwerpen verscheen in 1854 het 143 bladzijden tellende reisverhaal «Le Petit-Brabant», geschreven door Georges Podesta. Deze globetrotter, Italiaan van afkomst, bezocht enkele toeristische gebieden van ons land en schreef zijn voetreizen neer in nog andere werkjes als «Les Ardennes» en «La Campine Anversoise». Ze zijn geschreven in de Franse taal en in de stijl van die tijd met het nodige romantisme.

Dat «Petit-Brabant» moet volgens schrijver nogal groot geweest zijn vermits zijn reis te Antwerpen aan het «tête de Flandres» (linkeroever) aanvangt om over Burcht, Kruibeke, Bazel, Rupelmonde, zo naar Boom, Willebroek, Ruisbroek, Puurs en Bornem, te Temse te eindigen.

Daaruit volgt nagaande vrije vertaling van de hoofdstukken VII en VIII, getiteld : Boom, Willebroek en Ruisbroek, Puurs. (pag. 61 tot 79).

★★

Wij vertrouwen ons op de lichte en smalle veerboot door onze koene roeiers — staatswerklieden en gelegenheidsschippers — mooi voortbewogen op het azuurblauwe Scheldewater. We laten Rupelmonde en Steendorp achter ons liggen en begeven ons in rechte lijn naar het rijkste en meest bevolkte gebied van de provincie Antwerpen. We varen de Rupel op, een mooie rivier met zijn heldere en rustige waters, met zijn lachende oevers vol bloeiend leven. 't Is een rustige en zeer aangename tocht die begint waar de Rupel zijn monding heeft in de brede Schelde.

We stoppen even en bewonderen een oud gebouw, eertijds een beroemde abdij, nu een gevangenis; de abdij O.L.Vrouw, beter gekend als de abdij Sint-Bernaerts. Ze werd gebouwd in 1233. (Volgt dan een korte historiek over dit klooster).

En nu, stoere roeiers, buig je over je riemen en voorwaarts, richting Boom! Wij ontwaren immers al de toren, de rode pannedaken en de brug doorheen de avondnevels en de witte rook van de steenbakkerijen. Wat vooral de aandacht van de vreemde bezoeker treft is de kolossale brug onlangs over de Rupel gelegd. (1) Ze verbindt de beide oevers en heeft aldus een steeds groeiende activiteit op handelsgebied verwezenlijkt tussen de twee gebieden: Rupelstreek en Klein-Brabant. Die brug van Boom is zonder tegenspreken beter dan die over de Elbe te Dresden die het groot nadeel heeft de trouwe voetganger te verplichten steeds rechts te houden, op straf van terug te keren indien men door onwetendheid of verstrooiing toch zou links gaan.

We varen langs Boom verder en volgen traag de oever waar, meer dan tweehonderd jaar ge-

leden, het kanaal gegraven werd dat naar Willebroek leidt. Laten we het dan maar volgen ook. Die route is mooi. De olmen en populieren die het omzomen vormen met hun takken een ware domkerk, welriekend van het frisse groen, waardoor de stralen van een ondergaande zon priemen. Wat is dit oord hier toch mooi met zijn rimpelende kristalheldere water! Zo komen we dan stilaan in Groot-Willebroek, waar de bevolking, op 't ogenblik van onze aankomst, rustig aan 't keuvelen was op de dorpels van hun woningen al «far niente».

Willebroek herinnert aan een der droevigste episodens uit het Spaans tijdperk. 't Was hier in de herberg «Het Gulden Vlies» — herberg, die nog nooit haar naam veranderd heeft! — dat de laatste ontmoeting plaats had tussen Willem de Zwijger en de ongelukkige Graaf van Egmont en waar de historische woorden gesproken werden: «Adieu, prince sans terre!» met daarop het gevatte antwoord: «Adieu, comte sans tête!»

(De schrijver bleef te Willebroek overnachten)

Willebroek is een mooi dorp met vrijmoedige mensen en beslist open allures waar alles die gemeenschappelijke gulheid ademt en als 't ware een charme verspreid lijkt die van onsterfelijke taferelen van een De Brouwer of een Teniers.

We verkenden ook de omgeving van Willebroek. Deze biedt aan de reiziger een overvloed van charmante hoekjes die hij onder andere ontdekt al lopend door de velden langs de vele ongekende wegeltjes die ons tot aan de rand van een donker bos brachten of te midden van grote graanvelden.

Op de terugtocht langs één van die wegeltjes bemerkten we plots ranke torentjes, verborgen achter het dik gebladerte van hoge bomen van een prachtige dreef. «Dat is het kasteel van Blaasveld» antwoordde ons een innemende dorpsbewoonster, aan wie we de naam van het slot vroegen. Een kasteel met torentjes, dat is een gebeurtenis voor de verdwaalde toerist die reeds vierentwintig uur door deze pastorale streek doolde. Alzo begaven we ons langs een net van mooie dreven naar dit slot.

(Volgt dan een historiek vanaf 1328 toen het slot in handen was van Rudolf, Heer van Pipenpoy).

Alvorens dit oord uit de feodaliteit te verlaten om de baan naar Boom terug te nemen, laat ons toe, met betrekking tot het kasteel van Blaasveld, u de woorden te melden, die wij hebben

gehoord uit de mond van een eerbiedwaardige grijsaard : «Homo sum, nihil humani a me alienum puto». (2)

Boom is het centrum van een grote industriële activiteit, belangrijk door de naburige Schelde die het uitzonderlijke voordelen biedt voor het transport van zware goederen die er geproduceerd worden. De zoutziederijen, de weverijen, en vooral de steenbakkerijen, vormen de bronnen van het welzijn en, laten wij het bekennen, de echte rijkdom van Boom !

Laten we Boom aan onze rechterzijde en volgen we stapvoets steeds de boorden van de Rupel. We begeven ons nu naar de kant van Ruisbroek. Mooi bewerkte landerijen, goed onderhouden boomgaarden en malse weiden volgen elkaar zonder onderbreking op in dit deel van Klein-Brabant, dat Ceres en Pomone (3) schijnen uitgekozen te hebben om er met volle handen fruit, bloemen en rijke oogst uit te spreiden.

Tussen de graangewassen zien we vooral tarwe en rogge, gerst en haver, boekweit en koolzaad. Verder worden er ook nog aangetroffen : klaver en luzerne, vlas en aardappelen en zelfs tabaksplanten. Na dit alles hier gezien te hebben, mag men niet meer zeggen dat de zon in België te zwak of te krachteloos is om deze gewassen van de aarde zo mooi te laten groeien.

Al mijmerend aan die rijkdom en onze route langs Ruisbroek vervolgend, ontmoetten we een grijze landman, oud-pontenier (bruggenlegger) bij «la grande armée» van Napoleon.

Deze man, gelukkig van nog eens een aandachtig toehoorder in ons te vinden, deed moeite om met zijn gebrekkig frans dat hij nog kende, zijn levensverhaal te vertellen. Hij had de rampzalige veldtocht in Rusland meegemaakt en had zich in 1815, na Waterloo, te Ruisbroek teruggetrokken. Het was zijn geliefd geboortedorp, waar hij, om de vermoeienissen en lasten van de oorlogen te vergeten, zich vlijtig toelagde op de ware geest van het Evangelie, nl. «het land bebouwen en vruchtbaar te maken...».

De robuuste ouderling had zijn werk niet half en half gedaan inzake vruchtbaarheid : twintig kinderen, allen jongens en nog goed en wel gezond, waren uit zijn huwelijk geboren. Zulke mensen zijn wel zeldzaam, en zo ze niet het oorlogskruis verkregen hebben, verdienen ze zeker een ereteken voor die schitterende prestatie. Ruisbroek heeft maar één kerk, klein maar net, wit en goed verzorgd, verder enkele huizen waaronder wij het gemeentehuis en het huis van de burgemeester bemerken.

Een respectabele grijsaard, deze burgemeester die zich reeds vijftig jaar toelagde op 't welzijn van zijn gemeente tot grote voldoening van de inwoners. (Bedoeld wordt hier Pieter-Jan De

Pauw, burgemeester en notaris van Ruisbroek van 1825 tot 1864).

In onze uitstap doorheen deze gehuchten, plekken en dorpjes, hebben we meermaals processies door de velden ontmoet. Deze levendige tradities om de zegen over de vruchten af te smeken, zijn hier nog goed in gebruik.

In 1820 had Ruisbroek erg te lijden van een overstroming die zeven maand duurde en alhoewel deze ramp uit 't verleden nu helemaal hersteld is, behield de bevolking nog vele herinneringen aan deze catastrofe zonder voorgaande uit haar analen ! U vertellen over al de lugubere histories die zich in dit dorp hebben afgespeeld in die triestige periode, zou te lang duren. Beperken we ons tot een simpele anekdote die u zal verstrooien : in 't midden van de uitgestrekte weiden die Ruisbroek omringen en die door de overstroming van de Rupel een onmetelijk meer vormden, rees een kale boomstronk uit het water op. Achtervolgd door de steeds aanzwellende watergolven, had een arm dier, een haas, deze plaats bereikt en er zich op 't droge kunnen redden. Een slimme boer gelastte zich met de reddende Noë te spelen. Bij het zien van die vette haas, vaarde hij, in een klein schuitje voortgeduwd met een lange staak, naar het dier. Daar aangekomen wilde hij het angstige dier vastgrijpen, deed echter een verkeerde beweging en de man kwam in het kille water terecht.

De haas zag zijn redding want hij sprong in het bootje dat snel wegdreef en onze ongelukkige boer moest noodgedwongen zelf zijn heil zoeken in de boomtronk. Adieu lekkere haas in de kookpot ! De arme man moest wachten tot men hem uit zijn netelige positie kwam bevrijden. Deze lachwekkende gebeurtenis werd hier door een dorpspoëet bezongen in een twintigdelig Vlaams lied dat nu nog in de herbergen veel succes kent. (4)

Laten we ons spotlied maar vergeten. We stappen door Ruisbroek naar Puurs. De steenweg leidt er ons heen. Langs de bomenrijke weg horen we het gezang van een nachtegaal. We luisteren stil, de natuur schijnt mee te glimlachen. Zo komen we stilaan in Kalfort waar de ganse jeugd zich heeft verzameld in de enige straat van dit dorpje. Waarom ? Men kaatste er namelijk met de bal op dezelfde manier lijk wij dat gezien hadden, meer dan vijfhonderd mijlen van hier, in 't centrum van Italië.

Jan PEETERS.

(1) Zie ook het artikel omtrent de **Wwe Van Enschodtbrug** in dit nummer.

(2) Ik ben mens maar heb niets menselijk als ik het bezit van een ander schat.

(3) Romeinse godinnen van landbouw en oogst.

(4) Wie kans ons de tekst van dit lied bezorgen ?

DE LANDBOUW TE BLAASVELD

Oorlog 14-18 en later.

Alhoewel de slechte boerenjaren in 1914 voorbij waren kenden de kleine boeren nog geen welstand. Tijdens de oorlogsjaren hebben ze een zekere westand verworven. We hebben voorbeelden gezien van naastenliefde maar ook van anderen welke hun hebzucht de bovenhand lieten nemen. Na deze oorlog kwam de groententeelt in opgang, eerst spruiten, dan spina, bloemkool, porei en salaad. In 1920 kwam het landbouwonderwijs in voege en werd gedurende 4 jaar door 15 à 20 jonge en oude boeren gevolgd te Blaasveld. In die avondschool leerden ze oordeelkundig bemesten, doelmatig de dieren voeden, aanleggen van weiden, het ontwateren van natte gronden, enz. De eerste drainering werd uitgevoerd bij meester De Wit. De greppels werden gegraven 40 cm breed en 0,8 tot 1,2 m diep op afstanden van 8 à 12 m van elkaar (10 cm diepte per meter afstand). De boeren waren niet mals met hun afkeuring, zo het land verwoesten, zoveel slechte grond bovenhalen, zoveel geld er voor uitgeven. Het was een ware schande. Nu volgen vele boeren dit slechte voorbeeld na. Ze ondervinden dat overtollig water de grootste vijand is van de kruimelstructuur welke onmisbaar is voor grote opbrengsten. Dat na ontwatering de opbrengst groter en enkele dagen vroeger is, is zeer belangrijk in de groententeelt. Nu gaat dit omslachtig werk veel vlugger. Met een machine die gelijktijdig de groef graaft, de buizen (plastic) legt, deze een bedekking geeft van geperste vlalswol en dan de groef grotelijks vult, zodat in enkele uren een veld volledig bewerkt wordt. Voeg daarbij nog dat de openbare besturen een ruim deel der onkosten vergoedt, dan is het niet te verwonderen dat de boeren er gretig gebruik van maken.

Voor Blaasveld komen alleen de gronden langs de zwarte beek en de velden langs de zuidkant van de Klaterstraat in aanmerking omdat daar een goede afloop van het water mogelijk is. Dank aan de voorlichting langs de vakbladen, het vakonderwijs, doelmatiger bemesten, betere grondbewerking en 't gebruik van veredeld zaaien plantgoed gingen de opbrengsten snel omhoog. Zo ging de opbrengst der aardappelen van 150 kg per are naar 300 kg, het graan van 1800 kg naar 3 à 4000 kg.

Tijdens de jaren 1930-1935 heeft België een crisis doorgemaakt welke nijverheid en landbouw in moeilijkheden bracht. De boeren kloegen, maar de openbare besturen bleven doof. De BB schreef wel enkele artikelen, protestmoties werden aangenomen, maar alles bleef blauw

blauw. Vandaar grote misnoegdheid, bijzonder bij de jonge boeren. Voeg daarbij nog dat in 1934 enkele banken, ook die van de Boerenbond, hun betalingen staakten. Vele boeren zagen hun spaargeld geblokkeerd en sloten aan bij het Boerenfront, een jonge bond nog, in 1937 gesticht door L. Van Kerckhoven uit Heist-op-den-Berg, Sels van Duffel en andere boerenleiders. Deze bond telde veel leden in de zuiderkempen, alsook in Klein Brabant. Overal werden vergaderingen en optochten gehouden, zelfs staking van levering van aardappelen en melk. Gevolg, er kwam opslag. Nu heeft in 1972 de BB en het Boerenfront geen 10 leden meer, omdat er te Blaasveld geen 20 boeren meer zijn.

Oorlog 40-45.

Tijdens deze oorlog werd, onder leiding van Ir. De Winter, de corporatie opgericht. Ieder landbouwer moest elk jaar de oppervlakte van de geteelde gewassen opgeven, ook het aantal en de soort huisdieren werden op de telformulieren ingevuld. Er was controle over die opgaven. Volgens deze gegevens moest men graan, aardappelen, groenten, fruit, vlees en melk leveren. De prijzen der geleverde waar werden vooraf bepaald. Ook de winst welke de verkoper mocht hebben. Die winst was hoger voor verderfelijke waar als groenten en fruit, dan voor vruchten als aardappelen welke minder aan bederf onderhevig waren. Elk dorp had zijn comiteit, welke de zaken van levering moest regelen. Twee gewetensvolle boeren, Alfons Smets en Fons Van Delm, gingen overal de opbrengst schatten. Ingeval de landbouwer niet akkoord was met de gedane schatting mocht hij controle aanvragen. Volgens de uitslag hiervan moest hij dan leveren. De hoeveelheid in te leveren was niet al te hoog, zodat de voortbrenger nog wat kon overhouden om familie en kennissen te helpen, of verkocht aan smokkelaars welke 30 à 40 fr. voor 1 kg graan vroegen en zelfs niet bloosden om voor 1 kg boter 4 à 500 fr. aan te rekenen. In Blaasveld is het gebeurd, dat de gereedstaande zakken graan tijdens de nacht voor de levering gestolen ??? werden, de schuurpoort was immers opengebroken !!!

De paarden werden meermaals door de Duitsers opgeëist. Daarom gebruikten enkele boeren een koe als trekdier, van zulke koe moest men geen melk leveren. Een slimme boer van Blaasveld leerde een koe een kar vooruittrekken. Bij controle door een Duitser trok het dier de kar op het eerste bevel vooruit en de boer was gerust, hij moest er niet van leveren.

Het corporatief stelesel werkte zeer goed zodat in deze oorlog er minder gebrek aan voedsel was dan in 1917 (tijdens die strenge winter van 4 januari tot einde februari, het ijs lag tot 80 cm dik). Duitse duikboten hadden Amerikaanse schepen getorpedeerd dewelke voedsel naar België brachten, kinderen kwamen bijna zonder eten ter school en hadden gezwollen benen door ondervoeding. De schoolsoep heeft toen veel kinderen gered).

Met de bevrijding in september 1944 kwam er een einde aan het beleid der corporatie. Vele ambtenaren dezer vereniging, ook de dd. burgemeester en schepenen, alsmede vele katholieke Vlamingen werden als oorlogsmisdadigers aangehouden. De straat was baas en de overheid deed met het gepeupel mede. Zodat al diegenen die zich wilden wreken op zijn vijanden of zijn plaats wilden bemachtigen, kon nu zijn verlangens bevredigen. Dit was de beloning van velen welke onbaatzuchtig en naar beste vermogen hun medeburgers hadden beholpen tijdens de bange oorlogsjaren.

TOESTANDEN NA DE OORLOG

Het getal landbouwers verminderde in België, ook de koeien liepen snel achteruit. Volgens de BB waren in België

in 1950	223.000	melkkoeien
1969	117.207	
Tegen 1980	50.000	

De grootste reden voor deze terugloop is wel het plan Mansholt (EEG) en ook de hoge lonen in de nijverheid.

Een koninklijk besluit van 21-11-1969 verschaft aan de boeren de nodige inlichtingen welke premiën ze kunnen genieten voor het afslachten van hun melkkoeien, 10.000 fr per kop. Door de wet van 3-5-1971 kunnen landbouwers, tuiniers en fruitkwekers tussen 55 en 65 jaar oud een uittredingspremie bekomen als zij bedrijfsleider zijn. Deze premie bedraagt 15.000 fr per volledige schijf van 1 Ha. De meeste kleine landbouwers hebben hiervan gebruik gemaakt, ook grotere bedrijven hebben hun koeien met premie verkocht en hebben overgeschakeld naar de groententeelt.

Een korte bedenking hierover :

1. Zullen we binnen enkele jaren nog genoeg rundvlees hebben ?
2. De oorlogen 14-18 en 40-45 hebben bewezen dat België te weinig vetstoffen heeft en toen hadden we nog veel meer koeien dan nu. Moest het gebeuren dat de vreemde vetstoffen niet meer ingevoerd konden worden, welke zouden daar de gevolgen van zijn ?

Verdwenen de meeste koeien bij de kleine boeren, toch kwam er op de grote bedrijven meer melkvee. Zo bv. Moeyersoms uit de Elle-

boogstraat had in 1944 4 Ha land en 4 melkbeesten, in 1972 heeft hij 40 Ha landbouwgrond en 38 melkkoeien.

De bijzonderste teelten nu : aardappelen, veevoerders en groenten als spruiten, kolen, spina, porei en buitengewoon veel salaad. De maïs is wel het veevoeder dat op 3 jaar tijd van 1 ha tot 5 ha opliep. De maïs wordt machinaal gemaaid en gehakt en daarna ingekuuld als veevoeder. De koeien worden machinaal gemolken, de oogst wordt machinaal gepikt en gedorst. De melk wordt afgehaald zodat de boeren welke geen spruiten hebben een goede rusttijd genieten tijdens de wintermaanden.

Om te sluiten moet ik nog vermelden dat in 1960 te Blaasveld het werk van den akker, nu volkstuinten, opgericht werd met een 30-tal leden, in 1972 zijn er 220 leden. Bijna allen met een tuintje zijn er lid van en ze weten wel wat ze doen. Regelmatig ontvangen zij hun degelijk tijdschrift «De volkstuin». Daarin worden de werkzaamheden voor elke maand aangegeven voor groenten, fruitbomen en bloemen. De aanwijzingen om ziekten en insecten te bestrijden staan er uitvoerig in uitgelegd. De namen van de beste soorten groenten enz. staan erin te lezen. Tijdens de wintermaanden houden ze meerdere vergaderingen met leerrijke voordrachten. Ze richten prijskampen in voor de best onderhouden tuinen. Ze bestellen jaarlijks stalmest, scheikundige vetten, tuinbouwzaden, bloembollen, planten en sproeistoffen. Kortom de voorzitter en zijn wijkmeesters doen alles, wat voor de leden enig nut kan bijbrengen. Tijdens de zomermaanden richten ze studiereizen in, zelfs naar Holland. Het is dan niet te verwonderen dat de leden vruchten en groenten winnen als de beste hoveniers.

Nog enkele cijfers :

Blaasveld heeft een oppervlakte van 450 ha 02 are 95 ca.

In 1820 waren er	120	landbouwgezinnen
In 1914 waren er	80	landbouwgezinnen
In 1944 waren er	50	landbouwgezinnen
In 1972 waren er	15	landbouwgezinnen
In 1976 waren er	12	landbouwgezinnen

Opmerkingen :

In de landbouwtelling van 1976 waren er veel weiden, bijzonder veel meel maïs, minder voederbieten dan vroeger en ook minder aardappelen.

Bij de dieren was er minder pluimvee en waren er minder zwijnen. Ook werden er, tijdens dat jaar, meer groenten dan vroeger gekweekt, voornamelijk sla en prei.

Van 1880 tot 1913 hadden wijzelf een kleine landbouwwitbating van ongeveer 4 ha.

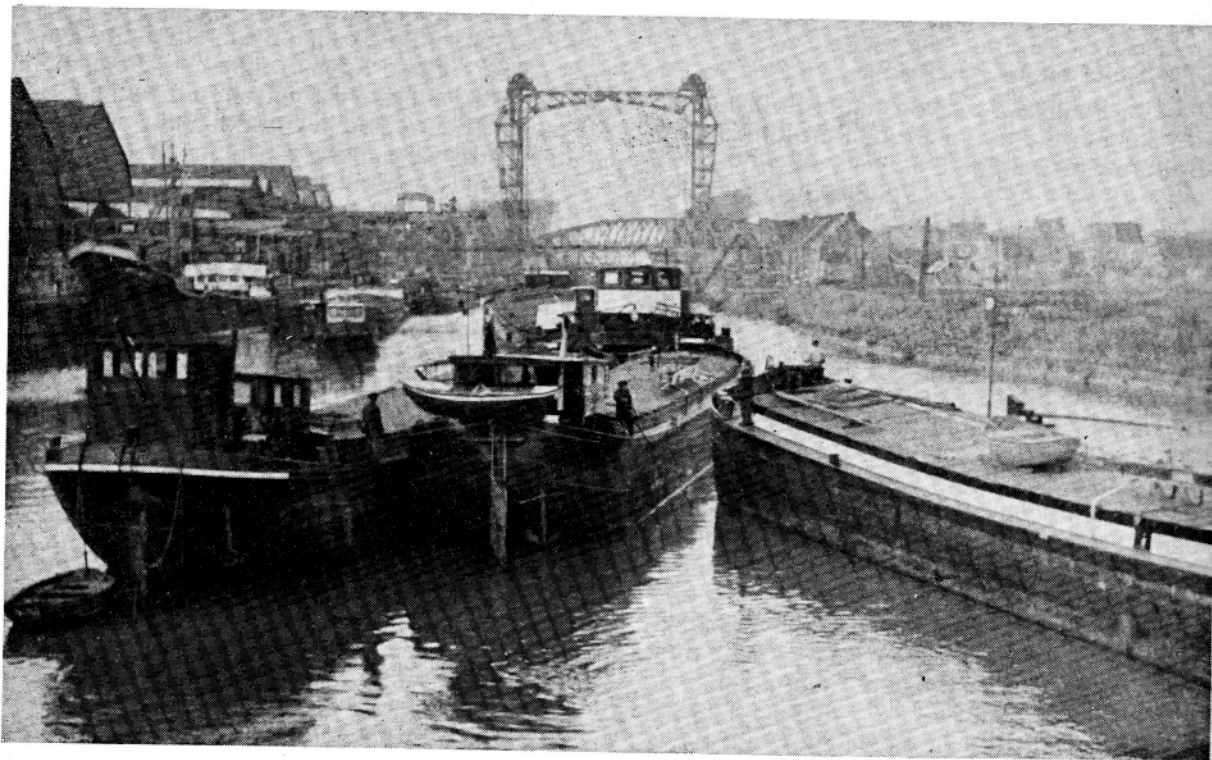
Jan DE WIT

Aanzicht van de Vaart verandert

VERTROUWDE «SCHEPENTYPEN» RUIJEN DE PLAATS VOOR GROTERE «LICHTERS» EN «DUWKONVOOIEN»

Het is niet van gisteren geweten dat de Belgische binnenscheepvaart in het slob zit. De heersende crisis vertoont ontelbare diverse aspecten, en dit zowel van financieel-economische, als van sociologische en zelfs menselijke moeilijkheden, die zo maar niet in een handomdraai kunnen opgelost worden. De enorme en vele moeilijkheden en steeds acuter wordende problemen waarmee men in deze vervoersector te kampen heeft hebben ook voor gevolg dat de tewerkstelling er met de dag afneemt.

het wegvervoer. Volgens bepaalde «trends» zou tijdens de periode 1962-1972, de omzet van de wegtransportondernemingen meer dan verdubbeld zijn, en dit natuurlijk ten nadele van zowel spoorweg- als binnenvaartverkeer. Hierbij dient onmiddellijk aan toegevoegd dat de Belgische binnenscheepvaartvloot een sterk verouderde vloot is, immers : $\pm 62\%$ van de schepen zijn 35 jaar en ouder. Gezien de onzekere toestanden nemen onze binnenschippers niet het risico grote investeringen te wagen. (De kostprijs o.a.

De vaart te Kapelle-op-den-Bos.

Volgens een uittreksel uit «de Volkstelling van 31-12-1970» waren er in die sector 6.681 mannen en 2.775 vrouwen tewerk gesteld. Sinds 1970 zijn die cijfers echter onrustwekkend gedaald.

Een eerste reden van deze «teruggang» kan gezocht worden in de sterke ontwikkeling van

van een schip van 1.350 tonnemaat alleen al varieert tussen de 30 à 50 miljoen frank. Daarbij dient tevens rekening te worden gehouden met de vaststelling dat de jongste jaren de exploitatiekosten pijlsnel de hoogte ingingen, niet zozeer omwille van de stookolieprijzen, maar wel voornamelijk ingevolge de hoge loonkosten.

die volgens «de Unie van de Belgische Rijnreders» in 1974 al met zo'n 55 % opgedreven werden. Ook de herstellings- en verzekeringskosten gingen en gaan steeds maar de hoogte in.

Ook de schippersbevolking is samen met haar schepen «vergrijsd». Het I.T.B. (Instituut voor het Transport langs de Binnenwateren) dat in 1972 een studie ondernam naar de leeftijdsstructuur van de varende bevolking zegt het volgende : — «Wij stellen een plotse daling van de leeftijdsgroep van 26 j. tot 30 j. vast - categorie die nog geen 6 % van het totaal bereikt». Het «harde werken», het «vele dagen van huis zijn» en het relatief karig loon hebben deze «afvlooiing» wel in grote mate gestimuleerd, en zo zien we ook dat nu vele schipperskinderen en anderen de kans waarnemen om langer te studeren (tot voor enkele jaren terug vond men nog vele analfabeten onder de schippersbevolking — ruim 60 % liep slechts lagere school). Dat langer school-lopen» is onvermijdelijk de aanleiding tot een oriëntatie die dan ook meestal naar een andere sektor gedreven wordt. Ingevolge deze dalende belangstelling voor de «binnenscheepvaart» vanwege de jongeren, vreest het Instituut terecht dat over een paar decennia het effectieve aantal varenden tot minder dan de helft zou kunnen ingekrimpt zijn. Pittig detail hierbij : van de loontrekkenden in de binnenscheepvaart zijn er momenteel reeds 40 % gastarbeiders «geteld».

De meeste van onze vaartbewoners, die haast dagelijks en regelmatig gekonfronteerd worden met de bedrijvigheid op het kanaal zullen gewis ook al wel vastgesteld hebben dat de zo «vertrouwde» schepen, die men «Spitsen» (gemiddeld 300 T tot 350 T) noemt, meer en meer uit «de vaart» verdwijnen. Vaartuigen met een beperkte en geringe diepgang als die heten : «Kempenaars of Caminois» (600 T), Wesers (650 T), Mains (450 T), Breslauer (600 T), Berliners (350 T), Mozels (350 T), en dan laten we de «Wallons» (250 T) en de «Spits de la Meuse» (250 T tot 300 T) nog onverlet, meer en meer zeldzamer worden.

Het is een feit dat de jongste moderniseringswerken grotere «eenheden» de kans bieden, wat in grote mate voor gevolg heeft dat vele schippers hun «Zjob» kwijt geraken. Niet alleen de voortdurende toename van de zeevaart in grote mate «Kustvaarders», maar ook de flink-uitgeruste reuzelichters (1.000 tot 1.500 tonne- maat, we denken hier voornamelijk aan die grote Rijnkasten), maar ook inzonder het intens en steeds toenemend gebruik van «Duwkonvoien» schakelen talrijke arbeidskrachten uit.

Bij de «Duwers» worden dan ong eens «los- en laadtijd» uitgespaard, zodat deze soort schippers nooit «wachtijden» kennen. Tijdens deze

anders verloren tijd kan hij zich inmiddels nog- maals laten «bevrachten». Een woord verduide- lijking hierbij : we weten dat bij de «Duwvaart» verscheidene bakken achter, en zelfs naast el- kaar kunnen gekoppeld worden. (In de nabije toekomst met een maximum van zes). Dat be- tekent dan ook dat de vervoerde tonnage in één reis het zesdubbele zal bedragen van een grote lichter.

De geladen bakken kunnen gemakkelijk langs- heen de kaden en de losinstallaties van de di- verse industrieën gemeerd worden, terwijl on- middelijk de lege bakken worden weggeduwd... Bij de «Duwer» nooit tijdverlies ! Heel sterk uitgedrukt willen we er op wijzen dat één «Duwer», full-time benut, weldra 12 grote «lich- ters» zal kunnen uitsparen, wat dus insluit dat in de nabije toekomst één schipper de taak van 12 andere zal «aankunnen»...

H. VAN DE VEN

Archivaria

EEN OPENBARE VERKOPING TE HUMBEEK, IN 1907

De Notaris Goossens te Humbeek verblijvende, zal aldaar in 't dorp, ter herberge van M. Karel Van Malderen op maandag 4 maart 1907, om 1 uur namiddag om ten 2 ure stipt te beginnen, openbaarlijk verkoopen :

wegens M. luitenant-generaal baron Lunden, grond- eigenaar te Brussel.

A. Zwaar gekapt schaarhout.

In 't **Graven bosch** onder Humbeek : 1. In **Groves- bosch** en **kapellekensbosch**, 29 koopen. — 2. Op den **Stree- laart** tegen de Groendreef, 4 koopen. — 3. Op den hoek der lange dreef, 1 koop. — 4. In **Moensensbosch** aan 't Langstraatje, 2 koopen. — 5. In **Mevrouw's bosch** aan 't Langstraatje, 2 koopen. — 6. In den **Rosbempd** onder Nieuwenrode, 10 koopen.

B. Groeiende boomen.

1. **Donckersweide** aan Moensens bosch, 97 pruime- laars. — 2. Aan het huis van Laurent Selleslagh, 1 koop 1 buuk.

C. Sleun.

1. In Grovesbosch en kapellekensbosch, 15 koopen. — 2. Op den **Driesbosch** aan **Siebens put**, 1 koop. — 3. In den Streelaart aan den groendreef, 14 koopen. — 4. In de **Sas dreef**, 6 koopen. — 5. Aan den hangar, 1 koop.

De heer Louis Strauven, boschwachter, zal den lief- hebbet de koopen aanwijzen, en het hout zal maar mogen bezichtigd worden op Zondag 3 Meert van 8 ure 's mor- gens tot 4 ure namiddag.

K.D.D. (Uit het «Nieuws- en Annoncenblad van Wolverthem en Omstreken», 3 maart 1907).

VAN SCHILDERS EN SCHILDEN

Charel Jonchrêx, schilder te Mechelen, ontving op 25 januari 1850, voor het «...schilderen eener schild voor het gemeentehuis van Willebroeck», 26,05 fr.

Hij had het «konincklyke wapen» verguld en daar- voor een passend dagloon gevraagd, dat 15 fr. beliep. Hij had daarnaast voor 9,80 fr. goud, goudverf en olie- verf gebruikt en 1,25 fr. nodig gehad om dat allemaal te «transporteren».

K.D.D. (G.A. Willebroeck)

DE Wwe VAN ENSCHODTBRUG OVER DE RUPEL

WERD 125 JAAR GELEDEN INGEHULDIGD

Het Veer over de Rupel is eeuwenlang de enige verbinding tussen Boom en Willebroek geweest (1).

Tot vlak voor de voltooiing van de Wwe Van Enschoedtbrug, in 1853, werd «Het Veer over den Rupel, tusschen Boom en Willebroeck», door het Amortisatie-Syndicaat van het Bestuur der Domeinen, openbaar verpacht.

HET VEER

«Op Zaterdag den 21n November 1829, aldus een aanplakbrief uit die tijd, zal er ten verzoeke van de Permanente Commissie uit het Amortisatie Syndicaat, ten overstaan van den Notaris Hanegraeff, residerende te Antwerpen en in tegenwoordigheid van den Agent van het Domein aldaar, in het GEMEENTEHUIS te BOOM, worden overgegaan, tot het verpachten van het VEER, over den Ruppel tusschen Boom en Willebroeck.

De pachters zullen daarvan in gebruik komen op den 14 January 1830.

De voorwaarden en het tarief der overzetgelden liggen ter inzage op de Secretarij te Boom, en ten kantore van den ondergeteekende in de Klarastraat N° 111, te Antwerpen.

De Agent van het Domein,
D. LAP».

De in inkt aangebrachte voetnota vermeldt :
«Verpacht den 21n November 1829 voor de som van 2270 guldens nederlands geld aan Joannes Baptista De Heel» (2).

Enkele jaren later, in 1834, stelde de genaamde Sano de vraag om een brug over de Rupel te mogen slaan. Maar men weigerde hém, wat men later aan de «N.V. Wwe Van Enschoedt» wél zou geven. (3)

«Men weet, aldus een kroniekschrijver uit die tijd (4), dat eene maetschappy onder het firma We Van Enschoedt de concessie voor die brug van den staet verkregen heeft, met het regt van een tol of bruggeld te heffen gedurende 90 jaren, dit is gemiddeld drie of meer menschenlevens. De overlevering der titers kan dus alleen het genot verzekeren der voordeelen aen zulke eigendommen gehecht. Het spreekt van zelve, dat van dan af de maetschappy die eerst de concessie kreeg, zich tot anonyme maetschappy moest vormen. Dit is ook gebeurd ; in het tol-geld op de Rupelbrug gedurende 90 jaren bestaan de waerborg en inkomsten der maetschappy.

Aengezien deze onderneming, ons meenens, de eerste in dien aerd voor onze provincie is, en dat den

byval dien zy in vele gemeenten als ook by den staet en de provinciael bestuer geniet, reden zyn die haer der aendacht van het publiek waardig maken, gelooven wy het nuttig, in eenige uitlegging over de zelve te treden.

De brug zal eene groote gemeenschap tusschen Klein Brabant daerstellen ; Boom tot eene ware markt voor dit deel der provincie maken, en het geheel canton verlevendigen, door gemak en uitbreiding aen deszelfs betrekkingen te geven. — De bewooners der beide oevers van den Rupel hebben thans slechts gemeenschap door de overvaert, een lastig middel dat vele zaken verhindert of belet. Niettemin brengt de tol of het veergeld jaarlyks 10.000 fr. op. Wat zal dan eene brug niet opbrengen, langs welke rytuigen, paerden, vee, enz. den stroom zullen oversteken ? De opbrengst zou moeilijk vooruit te schatten zyn, doch wanneer men de som die het veergeld oplevert, nagaet, kan men er zich een eenigszins gegrond gedacht van vormen. Men verstaet ligt dat de onderlinge volksbeweging meer dan het tiendubbel der tegenwoordige zal worden. — Dat men het Vlaensch hoofd door eene brug met Antwerpen verbindt, en men zal zien hoe zeer den overtocht zal vergrooten, niettegenstaende het gemak van de stoomboot. Dit moet in evenrede voor Boom en Willebroeck, zoo als een aental omgelegene dorpen aanzienlyker worden, en dus ook de opbrengst van het bruggeld over den Rupel aanzienlyker maken».

De werken werden op 15 mei 1850 officieel begonnen. De eerste steenlegging had pas op 21 juli 1851 plaats.

«De werken, ten doel hebbende de aanlegging der eigentlijk gezegde brug, zyn in de laetste dagen des jaers volledig voltooid, aldus het Verslag van de Administratieve Toestand der Provincie Antwerpen (1853, blz. 287).

En het vervolgt :

«Dit kunstwerk, alvorens voor den doortocht te worden open gesteld, heeft al de proeven ondergaan, door het departement der openbare werken voorgeschreven. Elke vloer is afzonderlyk onderworpen geweest aen een gewigt van 300 kilog. per meter vierkant, en dit gedurende 24 uren. Voor den beweegbaren vloer alleen, is de duer der lading tot 2 uren ingekort, om de scheepvaart niet te lang te stremmen.

«De merkwaardige wyze, op welke de brug aen deze proeven heeft wederstaan, laet geen het minste twyfel over de stevigheid van dit werk. Het beweegbare gedeelte, waarvan de geweldige massa en stouthed eenige vrees hebben kunnen inboezemen, heeft nog krachtiger dan ooit bewezen, indien het mogelyk is, hoe zeer voor deze bouw is gezorgd»...

DE INHULDIGING

Op 25 januari 1853, werd de 262 meter lange en 4,60 meter brede brug ingehuldigd.

Een gemeenschappelijke affiche, die door de gemeentebesturen van Boom en Willebroek bestemd werd (5), vertelt ons dat op **maandag 24 januari 1853**, de openstelling der brug, door klokkengelui en kanongebulder werd aangekondigd.

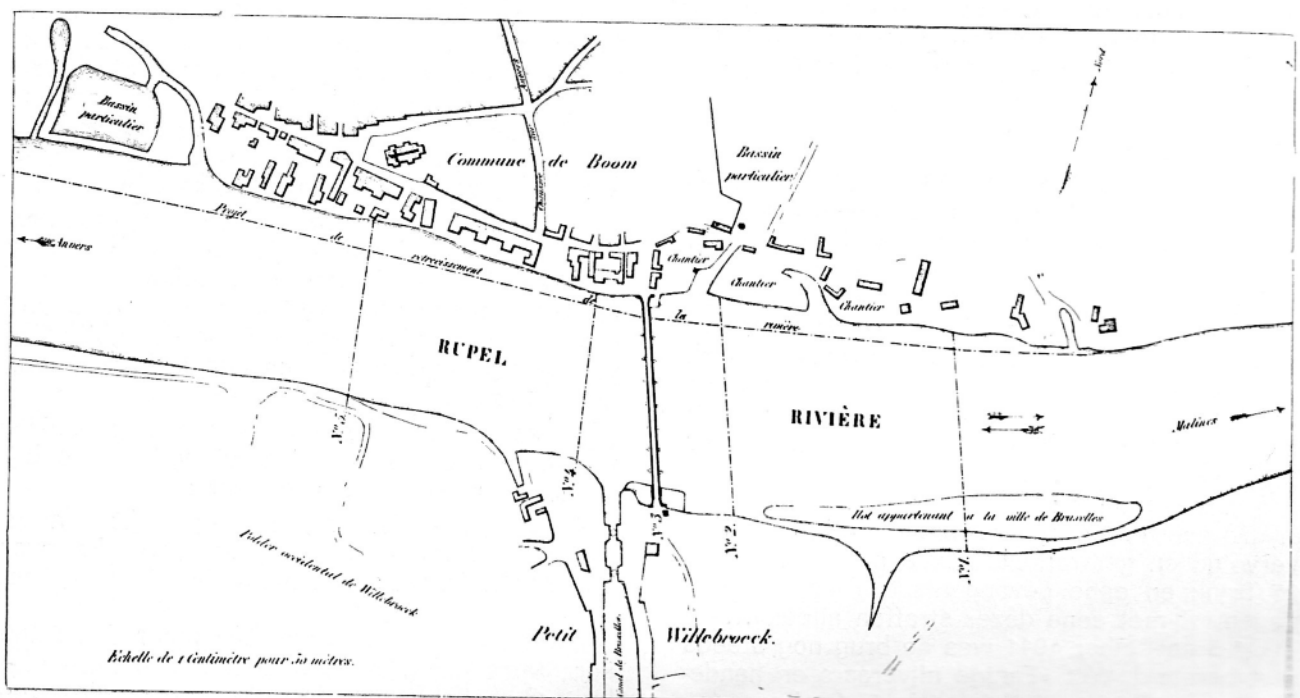
Dinsdag 25 januari 1853 werd DE grote dag ! Met een volkstoeloop van jewelste. Met iedereen van tref die op straat moest komen. Met de Hertog van Brabant en de Graaf van Vlaanderen, die de officiële er bijgesleurd hadden.

Het gelui der klokken, maakte de nadering der Prinsen bekend. Er werd een ere-wacht gevormd, die de beide heren van aan de gemeentegrens, naar de plaats van het onthaal moesten brengen. Later zouden ze, door de burgerlijke, militaire en geestelijke overheden gevolgd, de brug oversteken, waarna ze zich bij burgemeester Tuyaerts van Boom installeerden, om van daaruit de Ommegang te zien voorbij trekken.

DE SAMENSTELLING VAN DE OMMEGANG

1. Een schaer Ruiters
2. Wagen verbeeldende de Linnenbleekers-Nyverheid
3. St.-Michielsgenootschap (vaerders)
4. Zeilveerdig en gevlagd schip
5. Eene brigade Steenbakkers-werklieden
6. Wagen verbeeldende de Steen-Nyverheid

7. Maetschappij der Steenbakkers
8. Wagen verbeeldende de Brouwers-Nyverheid
9. Gilden - Ambachten
10. Schutters-Genootschappen
11. Wagen verbeeldende de Boek-Drukkery
12. Eene Confrerie
13. Sloep met riemers
14. Schippers Societeit
15. Piket Eerewachten
16. Wapen dragers der beide Gemeenten
17. Hunne schild Knechten
18. Harmonie van Willebroeck
19. Eere Vaendel der Gemeente Boom (1830)
20. Zang-Genootschap van Boom (Rupel-Galmen)
21. Wagen verbeeldende de opening der Brusselsche Vaert (1553)
22. St.-Nicolaes-Gilde van Willebroeck, in de kleeding van hare instelling (1533)
23. Wagen van Zinnebeelden
24. De Maegden van beide Gemeentens te Paerd
25. Wagen afbeeldende de Vereeniging der twee Gemeentens

- (1) 't Vaartland 1974, blz. 73, Klein-Willebroeknummer door Jos de Keersmaecker
- (2) G.A. Willebroek — Historisch Gedeelte
- (3) 't Vaartland 1974, blz. 74, Klein-Willebroeknummer door Jos de Keersmaecker
- (4) Supplément aux Affiches générales de la Ville et de la Province d'Anvers. N° 31 bis. 19 Année. Samedi 3 Août 1850
- (5) G.A. Willebroek — Reeks I — Nr 456

26. De Muziekale Societeiten van Boom
Een piket Gendarmen, sluitende den Stoet
Een haeg gevormd door scharen van Steen-
bakkers-werklieden.

Woensdag 26 januari 1853 stond helemaal in het teken van het volksvermaak.

Te 10 uur in de voormiddag waren er «Wed-
vaerten op den Ruppel» en te 11 uur op de
Willebroekse vaart. Te 1 uur in de namiddag
kon men mastklimmen op de Grote Markt van
Boom en te 2 uur «Perukbyten» te Groot-Wille-
broeck. Te 3 uur kon men meedoen aan het
Peerden-ring-spel op de Antwerpse steenweg te
Boom.

Uit de algemene schikkingen, die door de
heren Tuyaerts (burgemeester van Boom) en
Van Berchem (burgemeester van Willebroeck)
waren uitgeschreven, noteerden wij nagaande,
tijdstiperende punten :

- De straeten langs de welke de PRINSEN
moeten passeren, zullen verciert worden ;
- De vertrek klok zal niet geluid worden ;
- De gebouwen, monumenten en vaertuigen
zullen met nationale kleuren bevlagd worden ;
- De schepen der have zullen breed moeten
liggen om het naderen der kayen aan de stoom-
boten te vergemakkelyken ;
- De rytuigen zullen in de straeten alwaar
de Stoet moet passeren niet mogen circuleren
twee uren voor en een uer na den Ommegang ;
- Eindelyk, om het goed order te onderhou-
den en alle toevallen te vermeiden, is het ver-
boden van petards te werpen, van wapenscheu-
ten te lossen en iets hoegenaemd bytevoegen
aan het tegenwoordig Programma die behalven
eene buytengewoone bekendmaking in de twee
gemeentes op de gewoone wyze zal afgekondigd
worden.

HET TOLGELD

Bij K.B. van 21 januari 1853 werd aan de N.V.
Wwe Van Enschodt het recht verleend om, voor
de duur van 90 jaar, tol te heffen, al kwam men,
in 1878 hiertegen al in verzet. (6)

Op 14 oktober 1911 werd de brug door een
boot aangevaren, waardoor het verkeer op dit
«kunstwerk» wekenlang onderbroken werd.
Burgemeester Robert Peeters vaardigde tijdens
die dagen een «Policier verordening» uit, waarbij
hij, behalve voor de voetgangers, alle verkeer
verbod.

Art. 2 vermeldt :

«De overtreders van dit besluit zullen worden
vervolgd en gestraft met eene boete van 1 tot
25 frank en eene gevangenisstraf van 1 tot 7
dagen, of met eene dezer straffen alleen»...

Op 5 november 1911 was de brug nog steeds
niet hersteld. Wat «Eenige nijveraars en hande-
laars van Boom, Willebroeck & Omliggende»

besluiten deed, aan de Minister van Openbare
Werken het volgende te schrijven :

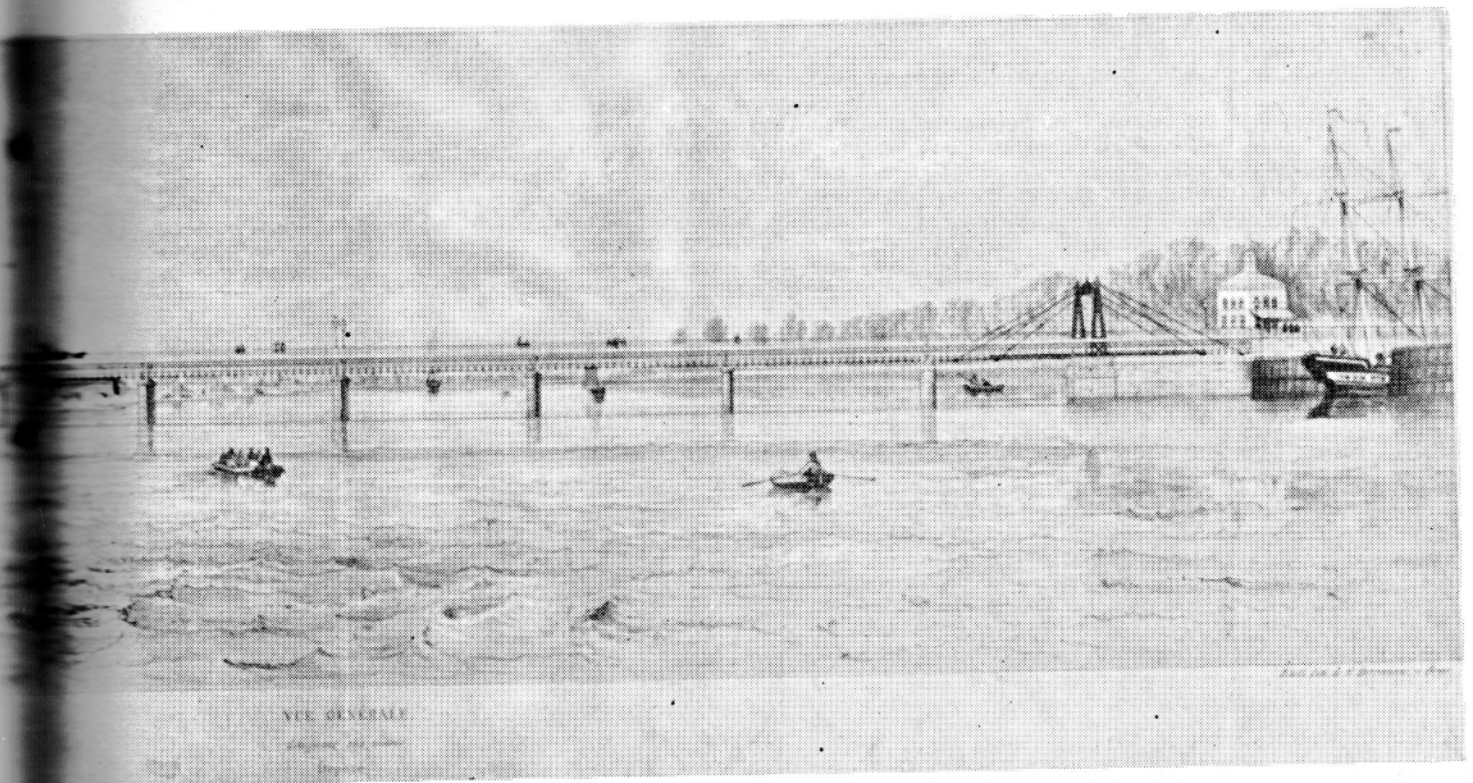
«De meesten onzer moeten voor de noodwen-
digheden hunner handelsbetrekkingen alle dagen
met hun gespan overheen hoogervermelde brug
en zyn verplicht, om den anderen oever van den
Rupel te bereiken, eenen omweg van 25 à 30
Kilometers te doen langs Waelhem & Mechelen.
Andere zyn genoodzaakt de koopwaren aan hun-
ne klanten van den anderen oever bestemd per
spoor te doen verzenden & ze door vrachtvoer-
ders ter plaatse te doen thuisbestellen». (7)

Op 2 december 1911 vroeg burgemeester
Robert Peeters in een «Bericht aan de bevolking
van Willebroeck», «...op de tusschenkomst van
de heer Minister van Openbare Werken ander-
maal en dringender nog beroep te doen bij wijze
van verzoekschriften, uitgaande van de bevol-
king zelve...». (8)

Op 25 februari 1922 verschenen de zoveelste
verordeningbepalingen, waaruit wij enkele bij-
zondere artikels hebben gelicht :

Artikel 1. — Het maximum-gewicht van de
rollende belasting, tarra inbegrepen, die over
de brug rijdt, mag niet meer dan 6.000 kg be-
dragen.

Artikel 2. — Voertuigen van meer dan 3.000
kgr., tarra inbegrepen, mogen op de brug niet
kruisen, behalve aan de pijlers en op de twee

eerste vaste overspanningen aan den kant van den linkeroever.

Artikel 3. — Tijdens het doorrijden van zwaar geladen voertuigen is elke samenschooling van personen ten strengste verboden.

Artikel 4. — De snelheid der voertuigen op de brug mag niet grooter zijn dan 5 km. per uur. (9).

DE TOLGELDEN VERHOOGD !

Kwam dan, het op 23 oktober 1925 te Colombo genomen Koninklijk Besluit, waardoor de tolgelden werden opgevoerd :

«Gezien het Koninklijk Besluit van 8 april 1850, houdende goedkeuring van de toewijzing der vergunning aan de N.V. Wwe Van Enschoot te Antwerpen, van de brug over den Rupel, tussen Boom en Willebroeck ;

«Gezien het Koninklijk Besluit van 21 januari 1853, waarbij bepaald wordt dat het bruggegeld aldaar geheven wordt volgens het tarief gevoegd bij artikel 22 van het lastkohier nr. 118, van 1849, betreffende de vergunning.

Gezien het verzoek van vergunninghoudende vennootschap tot het bekomen van een tijdelijke verhoging van de door het lastkohier harer onderneming toegelaten bruggegeld ;

Gezien de wet van 11 oktober 1919,

Op voorstel van Onzen Minister van Openbare Werken,

Wij hebben besloten en wij besluiten :

Artikel 1. Het tarief der tolgelden, te heffen voor elken doorgang op de baanbrug over den Rupel, tusschen Boom en Willebroeck, wordt voorlopig vastgesteld als volgt :

1° Een persoon, al dan niet beladen met een gewicht van hoogstens 50 kilogram, 10 centiem ;

2° Een inwoner van Boom of Willebroeck, al dan niet beladen met een gewicht van hoogstens 50 kilogram, 5 centiem ;

N.B. Voor elk gewicht van 20 kilogram of breukdeel van 20 kilogram boven 50 kilogram, 5 centiem.

3° Al dan niet ingespannen paard, rund, ezel of muilezel, 25 centiem ;

4° Zwijn, schaap, geit, koppel ganzen of kalkoenen, hond, 5 centiem.

N.B. Wanneer het aantal dezer dieren meer dan 50 bedraagt, wordt het tolgeld met één vierde verminderd ;

5° Niet geladen hondenkar (den hond of de honden niet inbegrepen), niet geladen kar, ledige kruiwagen, rijwiel, met inbegrip van de voerder, 15 centiem ;

6° Ledige tweewielkar of rijtuig, geladen hondenkar (den hond of de honden niet inbegrepen), geladen hondenkar of kruiwagen, met inbegrip van den voerder, 25 centiem) ;

7° Geladen tweewielkar of rijtuig, tweewielig hangend of veerend rijtuig, motorrijwiel, met inbegrip van voerder, 50 centiem ;

8° Ledige vierwielkar of rijtuig, met inbegrip van voerman, 60 centiem ;

9° Geladen vierwielkar of rijtuig, vierwielig hangend of veerend rijtuig, motorrijwiel met zijspan, met inbegrip van voerder, 1 frank ;

10° Personenautomobil, met inbegrip van bestuurder, 1 fr. 50 c. ;

(6) 't Vaartland 1974, blz. 74, Klein-Willebroeknummer door Jos de Keersmaecker

(7) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 501

(8) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 501

(9) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 501

11° Ledige vrachtauto of autotracteur, met inbegrip van bestuurder, 2 fr. ;

12° Geladen vrachtauto, met inbegrip van bestuurder, 2 fr. 50 c.

N.B. De personen die bij den bestuurder zijn betalen afzonderlijk en per hoofd het bruggeld, verschuldigd voor een persoon te voet.

Art. 2. — Dit besluit wordt van kracht op 25 november 1925. (9)

Op 1 oogst 1927 schreef «Bruggen en Wegen» dat haar beheer, teneinde het toezicht over het naleven van het «Bijzonder Reglement van den Rupel» te doen naleven, beschikte over :

— Eenen opzichter te Boom verblijvende, die een dagelijksch toezicht uitoefent.

— Eenen kondukteur van Bruggen en Wegen te Antwerpen verblijvende, die wekelijks naar Boom reist.

— Eenen ingenieur van Bruggen en Wegen te Antwerpen, die minstens éénmaal per maand, den dienst der brug gaat nazien. (10)

Op 21 december 1927 werd door de ingenieur van Bruggen en Wegen, aan het College van Burgemeester en Schepenen van Willebroeck gevraagd, om de van in 1925 bestaande toltarieven te... verdubbelen !

Het gemeentebestuur, in schrijven van 14 januari 1928, antwoordde ongunstig. Ze noemde het stelsel van tolrechten voorbijgestreefd, en vond dat het moest worden afgeschaft. Desondanks werden deze, op 10 januari 1930 verhoogd.

HET AKTIEKOMITEIT

Er werd een aktiekomiteit in het leven geroepen, waarvan het sekretariaat bij Gust Convent, Nieuwstraat 19 te Willebroeck gevestigd was. Er werd een pamflet verspreid (11), waarin er een «Belangrijk pleidooi voor de afschaffing der tolrechten» werd gevoerd :

«Het tolrecht is uit den tijd, ook in de Rupelstreek.

«De Rupelstreek moet met den tijd mee. Zij heeft er het recht toe ; want ze wedijvert op nijverheids-, handels- en landbouwgebied met de grootste en de beste van ons land. Zie Willebroeck, zie Boom, met zijn immer aangroeiende bevolking, met zijn duizende werklieden, gedurig in beweging naar links en rechts, in voeling met elkaar, en daarbij meer en meer op elkander aangewezen.

«Boom en Willebroeck zijn middelpunten van modern trafiek, en liggen beiden op den eenigen verkeersweg tusschen Klein Brabant, de Vlaanderen en Antwerpen.

«Weinigen weten dat er dagelijks 5 à 6000 personen over de brug gaan ; een 600-tal voertuigen, de fietsen niet meegerekend.

«Is het dan te veel gevraagd voor zulke middens goede verkeerswegen te bezitten — zonder daarmee te beoelven : luxebanen, des te meer dat de openbare besturen ten eigen profijte op royale wijze putten uit de opbrengst van de plaatselijke nijverheid.

«En wat zien we ? In plaats van een goeden verkeersweg, belast met den eenigen verkeersweg, — een slecht onderhouden baanvak — met een formidabel tolgeld.

«Tolgeld dat overigens al zo naar klinkt, als belasting, is een belemmering voor het groot verkeer.

«In voorkomend geval is het een oorzaak van gedurige ontreddeering. Want 1° er is oponthoud aan de brug bij elke betaling. Op zich zelve schijnt dit van weinig belang. Maar verbeeldt U dat tijdens den grooten renwedstrijd «Ronde van België in 1929» honderden fietsers en auto's aan de brug moesten stoppen om te betalen.

2° Staat de groote brug open voor de scheepvaart (bijwijken een halve uur) dan hoopen menschen en voertuigen bijeen langs beide kanten, op hellingen en hoeken, langswaar de peerden zich moeten afstompen om boven te komen en waar leuning en steunblokken worden versleten, dat het een aard heeft.

3° Als dan ook de kleine brug over het sas te Klein Willebroeck — een 50-tal meters van daar — nog open staat, dan wordt de belemmering opvallend.

«Kortom, we betalen dubbel tolgeld, als men daarbij rekent het tijdverlies, waarvan de heffing grootendeels de oorzaak is. Tolveld is niet meer van deze tijd — zeker niet op de Rupelbrug».

Maar de tolgelden bleven, ondanks dit pamflet en ondanks het bezwaar, dat door het College van Burgemeester en Schepenen van Willebroeck, op 24 februari 1930 tegen de nieuwe tarieven werd ingediend.

DE ONTMANTELING

Op 1 augustus 1939 werd de brug eigendom van de Staat.

Tijdens de algemene vergadering, die in augustus van dat jaar werd gehouden, was de Maatschappij Wwe Van Enschoot, tot de vervroegde likwidatie der brug overgegaan.

De niets vermoedende Schepencolleges van de gemeenten Boom en Willebroeck vergaderden later, op 28 december 1939 te Boom. Ze namen akte van de vervroegde likwidatie der Maatschappij en stelden met spijt vast dat «...door den Staat tot deze likwidatie besloten werd, zonder de bedoelde gemeentebesturen voorafgaandelijk te hebben gehoord».

Ze drukten de wens uit :

1° de toltarieven die, niettegenstaande de brug door den Staat werd in eigendom genomen, worden voortgeheven, zonder verwijl te zien afgeschaft, aangezien bedoelde brug de enige is van het land waarop nog tolgelden drukken ;

2° de brug te behouden ;

3° tot de afschaffing der brug niet te besluiten zonder hogervermelde gemeentebesturen te raadplegen.

Ze besloten :

Alle middelen te beramen om de belangen te vrijwaren der bewoners van de gemeenten Boom en Willebroeck, aangezien dit gehucht deel uitmaakt van het economische leven, zo van de gemeente Boom als van de gemeente Willebroeck.

In 1940 raasde de oorlog over het land. Het draaibaangedeelte van de Wwe van Enschootbrug werd door het Belgisch leger opgeblazen en vervangen door een vaste noodbrug rustend

op steunjukken midden het water. Het heremen van de zeescheepvaart maakte het echter noodzakelijk de noodbrug weg te ruimen, al vond men het niet nodig — gezien het bestaan der nieuwe vaartbrug — de draaibare brug te herbouwen.

De noodbrug, mede met de andere overspanningen werden geruimd.

De doortocht voor voetgangers, voertuigen, paarden en vee op de Wwe Van Enschodtbrug werd vanaf 5 november 1945, wegens afbraak van de bovenbouw van dit kunstwerk, voor altijd geschorst... (12)

De door velen onder ons gekende Tolbrug over de Rupelrivier, heeft de kaap der honderd, niet weten te halen, ook al ligt haar oorsprong en haar ontstaan «slechts» 125 jaar achter ons...

Karel DE DECKER

(10) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 501

(11) De Tolrechten op de Brug van Boom (Pamflet), Druk. Van Molle, Londerzeel, zonder jaartal

(12) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 501 — Bericht van 29.10.1945.

Enkele populaire details over de Rupelbrug

De met zorg bewaarde «Dienstjaarrekningen» (1) van de gemeente Willebroeck (1854-1855) zitten vol niet-alledaagse dingen, waarvoor wij vandaag de dag de schouders ophalen, omdat men daar NU geen rekening meer mee houdt...

Het lijkt ons echter zinvol, de meest typische uit deze rekningen, in de taal van toen af te drukken. Het slotbeeld leert ons, dat onze voorouders, die vooral oog hadden voor het detail, en die daarnaast hard moesten werken, zich even zo «hard» konden te goed doen aan wijn en aan bier, ook al werd dat laatste ter plekke gebrouwen...

● **Van den Broeck Egide** te Willebroeck ontving 79,48 fr. voor «...mondkosten van gendarmen en anderen op de feesten van de opening der Brug».

De afrekening vermeldt :

Van den 16 January tot 25 dito vier timmerlieden gelogeert aan 1 frank 50 per dag	samen	54 fr
23 dito : een chees reys naer Mechelen voor een dag		5 fr
25 dito : 8 gendarmen geeeten à 80 centen		4 fr
aen dranck 8 liters bier, 4 flessche wyn		9,60 fr
25 dito : 8 paarden dubbel rantsoen à 75 centiemen		6 fr
26 dito : twee gendarmen geeeten en dranck		0,88 fr

● **De Coninck Louis**, metser te Willebroeck, ontving 11,50 fr voor «...metselwerk op de balzael voor de feesten ter gelegenheid van de opening der brug over den Rupel».

De afrekening vermeldt :

Gewerkt ten dienste van Mynheer Van Keer, op zyn zael te Willebroeck, van metselwerk,

latten slaegen, plekken, reparatie, en witten en maeken van de Matrialen.

Hij ontving voor «eenen dag» werken 1,70 fr.

● **Van den Eede P.J.** ontving 7.20 fr voor «...levering van eetwaren voor de feesten der brug».

De afrekening vermeldt :

24 lieters bier	4,80 fr
6 porties esp	2,40 fr

● **Jacq Cappaert**, beurtman te Willebroeck ontving 2 fr voor «...transport van kleeren voor de feesten van de opening der brug».

De afrekening vermeldt :

Vracht van Antwerpen naar Willebroeck	
2 mande kleere	1,50 fr
aen het Huys brengen	0,50 fr

● **Joannes Claessens** te Willebroeck ontving 265,73 fr voor «...verschillende voorwerpen voor de feesten gegeven ter gelegenheid van de opening der brug».

De afrekening vermeldt :

Verschotten aen papier, galon, marinos en baelkatoen	45,73 fr
Acht kroontjes	12,00 fr
Van sparren en planken	32,05 fr
Voor schildering der praelwagens	32,50 fr
Daglonen van Van den Eede, Rossel en De Boeck	22,00 fr
Voor levering der kostumen	121,00 fr
Zegel	0,45 fr

● **G. Van Dyck**, smid te Willebroeck ontving 1,50 fr voor «...plaetsen eener stoof in den kiosk der princen op de feesten der brug».

Karel DE DECKER

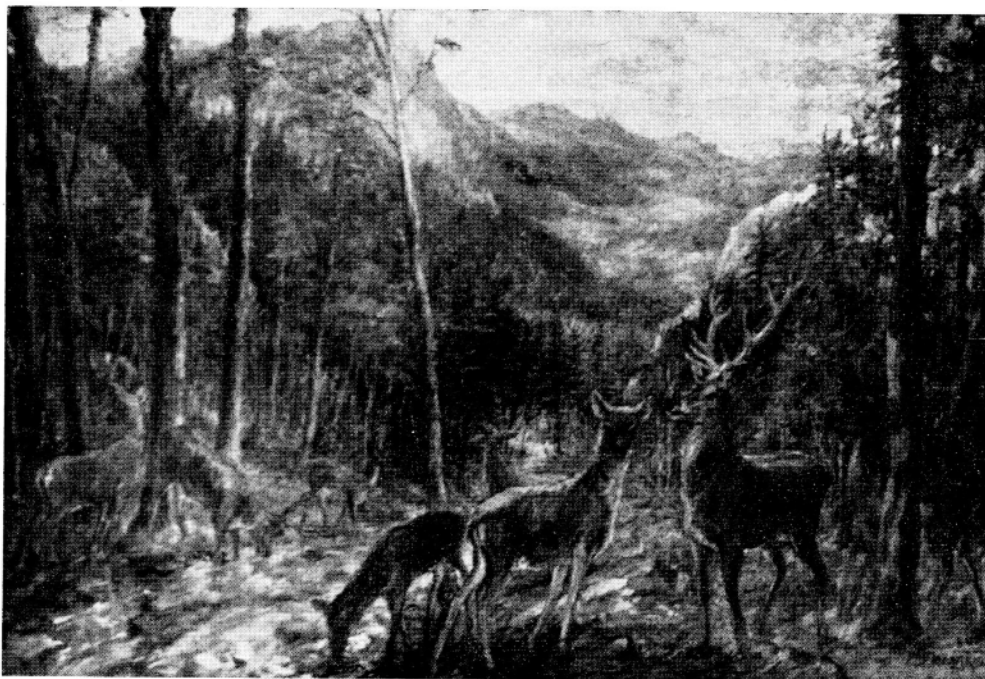
(1) G.A. Willebroeck — Reeks I — Nr 1107.

MET HENDRIK VAN DE VEN ALS GIDS

(BOEKBESPREKING)

Op zaterdag 23 september 1977 werd in de kunstgalerij «Tolhuis» te Schelle de tentoonstelling geopend van de werken van de 84-jarige kunstschilder Constant Pellegrin. Bij deze gelegenheid werd ook het foto-album «Pellegrin», samengesteld en ingeleid door Hendrik Van de Ven, aan het publiek geprezeenteerd. Een mooie huldeboek, dat naast 47 bladzijden tekst ook 60 foto-reproducties (waarvan er 8 in kleur) bevat. De uitgeverij en drukkerij G. BINST te Zemst mag gefeliciteerd worden voor de fijne typografische verzorging. Maar bovenal verdient de initiatiefnemer van het album en van de expo-

bouwkunde te Vilvoorde. Sedert 1960 woont hij te Hofstade-bij-Mechelen. Deze en vele andere biografische gegevens vindt men in de inleiding van het foto-album. Maar H. Van de Ven heeft ons nog meer te vertellen dan deze naakte «data». Hij laat ons zien hoe hij Pellegrin en diens werk «ziet», met welk oog hij de meester-artiest bewondert. De aandachtige lezer merkt vlug hoe enthousiast de schrijver is over Pellegrin (de vrienden weten hoe graag en hoe vaak hij als trouwe gast toeft ten huize van de schilder). Wat bij Pellegrin opvalt is ongetwijfeld de grote variatie van de onderwerpen : portretten

Pellegrin ziet wat wij niet zien !

sitie te Schelle, Hendrik Van de Ven, alle lof. Dank zij zijn inzet kunnen velen blijvend genieten van het kunstwerk van Pellegrin «de merkwaardige schilder van de werkelijkheid» (zoals de ondertitel van het boek luidt).

Constant Pellegrin, geboren op 10 december te Brussel als jongste van acht kinderen, verbleef tot zijn zes jaar te Ternat. Hij volgde middelbaar onderwijs aan de Sint-Lucasschool te Schaarbeek. Hij werkte achtereenvolgens te Brussel bij een glazenier, een kunstkantwerker en een kunstfotograaf. Van 1928 tot 1958 was hij tekenleraar aan het Rijksinstituut voor Tuin-

(w.o. zelfportretten, deze van zijn echtgenoten en van zijn moeder), landschappen (nogal Breugeliaans), marines, bloemen en interieurs (vooral van kerken). Pellegrin schildert «van alles» : de hele werkelijkheid in haar grote verscheidenheid van dimensies, aspecten en fragmenten ; niet als een trouwe fotocopie, maar doorheen zijn eigen bril, verwoord met eigen palet en koloriet (zeer geschakeerd en toch beheerst, nooit schreeuwend, extravagant) ; «de dingen en mensen» zoals hij ze, na ze bekeken en beluisterd te hebben, zelf opnieuw schept. Alles kan door zijn kunstminnend oog «schoon beke-

ken» worden. Het herinnert als het ware aan de heerlijke belijdenis van de negentiende eeuwse engelse landschapschilder John Constable : «I never saw an ugly thing in my life, for let the form of an object be what it may - light, shade and perspective will always make it beautiful» (nooit zag ik in mijn leven iets lelijks, want de vorm van een voorwerp mag wezen wat het wil - licht, schaduw en perspectief zal het steeds mooi maken). Het hangt er dus vanaf hoe men de dingen bekijkt, hoe en of men «ze graag ziet». Pellegrin is de schilder van de werkelijkheid «zoals hij ze graag ziet». Vraag hem nooit : hoe heten deze bloemen, welk interieur is dit, waar lopen zulke paarden en waar varen zulke boten ? Heel zeker, zijn inspiratie put hij uit de concreet geziene (en vooral bewonderde) werkelijkheid ; hij fantazeert zo maar niet in het wilde weg ; maar hij tekent en kleurt, hij legt diepte en trekt perspectief om te zeggen hoe hij de wereld van mensen en dingen graag ziet, «op zijn schoonst». De charme ligt in deze vreemde en betoverende combinatie van beweeglijkheid van lijnen enerzijds en van rustige plekken, licht en schaduw anderzijds. Toch dwingt de schilder de kijker niet «zijn wereld» als defenitief en voltooid te aanvaarden, want over het ensemble van de kleuren, lijnen, horizonten en diepten ligt een waas die uitnodigt tot verder zien en zoeken. «Une invitation à la danse» (en de balscènes behoren met de portretten tot de mooiste doeken, althans naar mijn persoonlijk gevoelen). Een uitnodiging tot verder dromen, smaken en genieten.

Een goede gids is ons hierbij Hendrik Van de Ven met zijn commentaar en foto-album. Dat deze gekende Kapelse heemkundige en folklorist (wie kent niet zijn historische werken over Kapelle-op-den-Bos, over Ramsdonk, over Kanunnik J. Muyldermans, e.a. alsmede zijn talloze bijdragen in dit tijdschrift ?), bovendien een taalvaardige kunstminnaar is blijkt andermaal uit deze monografie (na deze over kunstschilders Evert Larock en Jef De Koninck). Een echte kunstcriticus verraadt ook enigszins zijn eigen smaak en laat onvermijdelijk zijn persoonlijke voorliefde medespreken. Het gepezen album getuigt van goede smaak, en smaakt naar nog.

Prof. Herman - Emiel MERTENS
K.U. Leuven

PELLEGRIN, merkwaardig schilder van de werkelijkheid, door Hendrik Van de Ven, 108 blz. Voorzien van tal van kleurenreproducties. 22 x 25 cm. Drukkerij-Uitgeverij G. Binst, Brusselsesteenweg 47-49, 2940 Zemst. 500 fr. Verkrijgbaar bij de uitgever of bij C. Pellegrin-Metraes, Tervurensteenweg 268, 2950 Hofstade (Brabant).

Archivaria

DE GRAAN- EN VLASMARKT VAN TISSELT

De heer **Van Berchem** uit Willebroeck legde, namens een bijzondere Commissie, bestaande uit de heren Van Berchem, De Pauw en de graaf de Buisseret, aan de Provinciale Raad van Antwerpen, in zitting van 27 juli 1867, volgende verklaring af :

«Mijnheeren,

«De gemeenteraad van Thisselt vraagt, door beraadslaging van 31 mei 1867, de machtiging eene wekelijksche markt in te richten voor de granen en het vlas, welke zou vastgesteld worden op woensdag, om half negen 's morgens.

«Geraadpleegd over de ontvangst aan deze vraag te doen, hebben de gemeenteraden van Blaesvelt, Heffen, Breendonck, Hombeek, Leest, Liezele, Lippeloo, Ruysbroeck, Puers, St. Amands, Londerzeel, Wolverthem, Ramsdonck, Steenhuffel, Malderen, Sempst, Humbeek, Capellen in 't bosch, Beyghem en Weert, een gunstig advies geuit, de raad van Willebroeck verzet zich tegen het inrichten van gezegde markt, voor zooveel zij 's woensdags zou gehouden worden, dag waarop de markt in deze gemeente gehouden wordt.

«M. de arrondissement commissaris van Mechelen is gunstig aan de vraag. Hij denkt dat de tegenkanting des gemeenteraads van Willebroeck, om rede van gelijkheid der nieuwe markt met die welke in deze gemeenten gehouden wordt, geen reden van weigering kan zijn, aangezien de twee markten de zelfde produkten niet verkoopen.

«Gezien de voorgaande overwegingen, is uwe commissie van gedacht dat het behoort de vraag des gemeenteraads van Thisselt aan te nemen, en zij heeft de eer u het aannemen van het volgende besluit mede te deelen:

«De provinciale Raad van Antwerpen,

«Gezien de vraag des gemeenteraads van Thisselt, strekkende om gemachtigd te worden eene wekelijksche markt in te richten voor de granen en het vlas, die 's woensdags om half negen zou gehouden worden ;

«Gezien de gunstige adviezen der gemeenteraden van Blaesvelt, Heffen, Breendonck, Hombeek, Leest, Liezele, Lippeloo, Ruysbroeck, Puers, St. Amands, Londerzeel, Wolverthem, Ramsdonck, Steenhuffel, Malderen, Sempst, Humbeek, Capellen in 't bosch, Beyghem en Weert ;

«Gezien het advies van den arrondissement-commissaris van Mechelen ;

«Overwegende dat de reden van tegenkanting door den gemeenteraad van Willebroeck aangeduid niet van aart is in aanmerking genomen te worden ;

«Gezien art. 82 der provinciale wet ;

«Besluit :

«Art. 1. De machtiging door den gemeenteraad van Thisselt gevraagd, wordt toegestaan.

«Art. 2. Het reglement of tarief der nieuwe markt zal aan de goedkeuring der bestendige Deputatie onderworpen worden, luidens art. 77 § 5 der gemeentewet.

«Art. 3. Het tegenwoordig besluit zal aan de goedkeuring des Koning onderworpen worden, volgens art. 86, § 6 der provinciale wet».

K.D.D.

Uit de «Processen-Verbaal van de Provinciale Raad van Antwerpen - Gewone zitting van 1867 Officieel gedeelte.»

ALS KIND IN HET VAARTLAND

Jaren geleden, toen er over **het Vaartland** als Vaartland nog niet werd gesproken, was Tisselt een agrarisch gebied vol gulle boerderijtjes, die er als krenten lagen uitgestrooid. Deze boerderijtjes hadden een eigen gelaat en een eigen ziel. Zij hadden meestal een messing (1), vlak voor de staldeur en ergens dichtbij het woonhuis, was er de bornput die de bewoners en de beesten van drinkwater moest voorzien.

Karel De Decker, als kind in het Vaartland

Toen ik (2) op één van die boerderijtjes mijn blijde intrede deed, werd ik er — ...na een eerder moeilijke bevalling... — in het milieu van de kossaarderij (3) van mijn ouders opgenomen.

Ik snoof er de eerste geuren van de dampende brasketels, die er, voor de koeien, in de open haard werden afgestookt. Ik luisterde er naar Bertha en Liza, die er al slurpend hun dierlijke eetlust illustreerden. Ik groeide er op naast Rozzie, de hond. Ik werd er op een eerder Bokrijkerige manier in het leven gezet en leerde er gelukkig zijn met zeer weinig...

Ik bleef, samen met mijn grootmoeder «Peiteke» (4), veel achter in het ouderhuis.

Toen ik enkele pasjes lopen kon, werd ik, wanneer het weer dit toeliet, in een patattenmand mee naar het veld gedragen en er in de schaduw van de bomen te rusten gelegd. Vanuit dit «veldbed» keek ik naar de traag wegtrekende wolken. Ik fantaseerde de gekste verhalen. Ik voelde me zielsgelukkig. Alleen... En op mijn eentje...

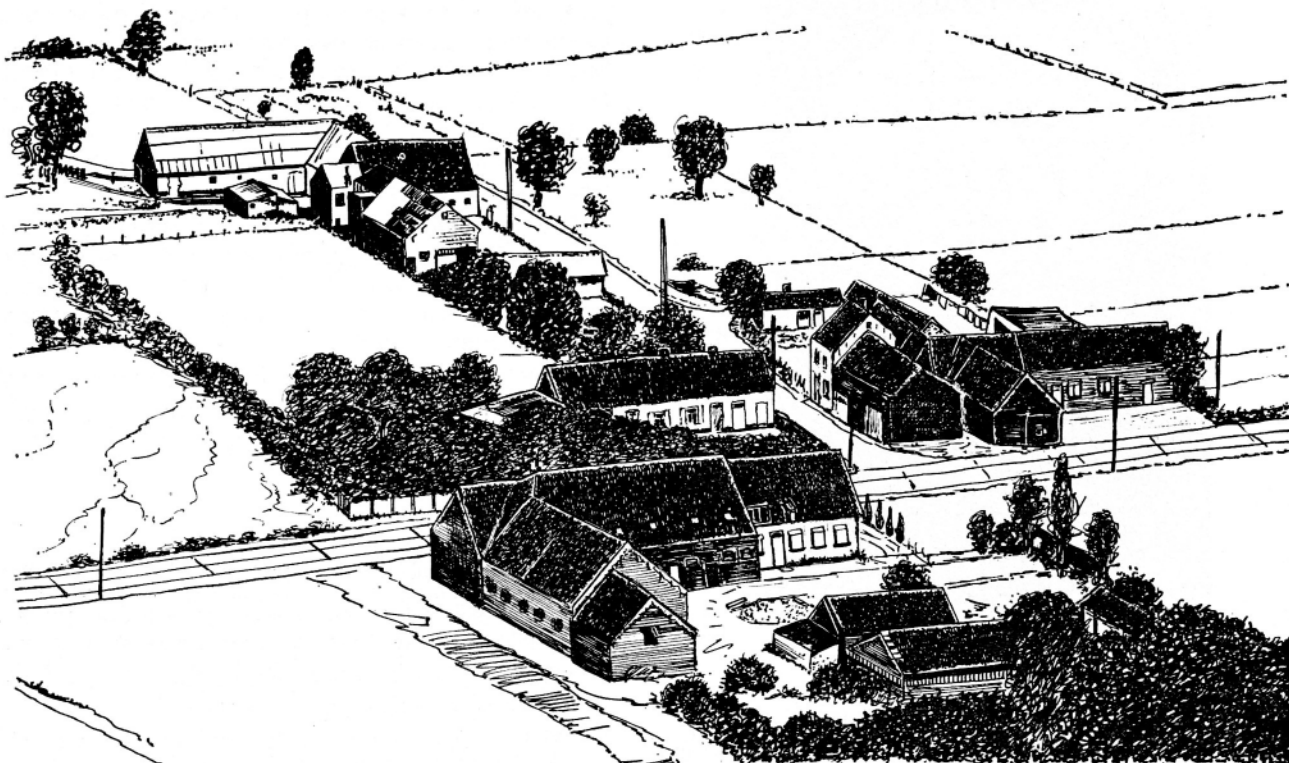
Te vier uur klepte de klok een korte pauze. Dan aten wij daar, op de grachtkant, roggeboterhammen met spek en dronken wij koffie. 's Middags kwamen er meestal aardappelen met spek (soms in de melk gebakken), of spek met ajuinsaus op tafel. 's Zondags werd er met deze doordeweekse traditie gebroken. Dan aten wij wel eens erwtensoep met gebakken korstjes (5) en aardappelen met groenten en varkensvlees! Er kwam bij ons veel haring op tafel. Die werd, door Gerard Van de Mooter uit Branst, per kistje aan huis afgeleverd en aan een stokje in het woonhuis te drogen gehangen.

Met Tisselt-kkermis werd er bij Sjelleke in de Blaasveldstraat biestuk besteld of karbonade...

Tegen de middag arriveerde de familie. Mena van 't Duifke uit de Meerstraat, kwam altijd per sjees, met de ezel. Grootmoeder uit Liezele, en Nonkel Heinke, die daar ergens langs de Leestse steenweg in Battel woonde, kwamen echter altijd te voet. Het was een familiegezelschap dat werd aangevuld met tante Stephanie uit Blaasveld, nonkel Guillaume en tante Rosalie uit Willebroek en al die andere, in mijn ogen «vergrijsde» tafelgenoten, die ik er bij moest nemen, ook al had ik dat liever anders gezien...

Maar ik weet, dat wij toen anders leefden...

Ik herinner me nog, hoe op een avond, een boer uit de buurt, met een gloeiende pook in de kokende melkpap roerde, tussen de ruwe broodhopen door. Ik was niet weinig verwonderd, toen diezelfde pap de tafel opging, alwaar ze, minuten nadien, door het ganse gezin werd verorberd. Ik vernam later, dat dit aloude gebruik meestal verricht werd, om het vuur uit de varkens te houden, al moet ik, met de hand op het hart verklaren, dat er bij ons thuis nooit zo'n verbondenheid met de boerenstiel en met de beesten is geweest.

BOERENGHEUCHT "DEN HOEK" TE TISELT, IN 1975

Zell 26.12.76

Om en rond 1935 werd ik naar de Nonnekenschool «meegegeven». (6) Met Julienne van den Diet, Paula van de Rout en Emma van Rosiers. Ik kreeg Bère van Gebeng als eerste speelmaat. Die haalde me af aan huis, met de vraag : «NA SA SOOL», wat vrij vertaald «Gaat Karel vandaag naar school?» betekende.

Een voorbijgebeurtenis waarmee ik nu nog moet glimlachen, ook al nam moeder dat niet. Ze ondervond hoe ik het eigen «Tisselts» langzaam ontgroeide en in Bère's stijl begon te praten. Ze zond mijn schoolmaat op een in mijn ogen weinig diplomatieke manier de deur uit en liet me van dan af, alleen en op mijn eentje, de «dorsuniversiteit» bezoeken.

Ondertussen was er ten onzent een broertje bijgekomen. Een flinke wittekop, die door zijn peter, ons aller Nonkel Heinke, op handen en voeten gedragen werd.

Den Hoek was, tijdens die jaren, een eerder gesloten gemeenschap, die enkel openstond, voor elke bewoner ervan. De boerderijtjes lagen er nog, zoals graaf de Ferraris ze in 1771 op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden

had laten aanbrengen. De **Hollandershoeve**, die wij horizontaal gelegen, bovenaan links op bijgaande tekening zien, werd er tijdens mijn jeugd, door Gust en Marie van de Decker betrokken. Zij hadden één dochter, Fien. In het boerderijtje ernaast woonde Lowie Rosiers met zijn Trees. Hij was de harde Boer Coene-figuur. Zij was eerder een frele verschijning, die haar rug tot een vraagteken had omgewerkt. Helemaal rechts, boven de blanke lijn die de Beekstraat vormt, zien wij de woning van Gust De Boeck, de varkenshouder. Links daarvan, op de hoek van de Wolvenweg en de Beekstraat, treffen wij het enige éénverdiepshuis van Den Hoek. Daar woonden Den Diet en Toor. Achteraan, in de hof, bouwde Laurent van den Diet later, voor zichzelf en voor zijn Philomeen, zijn eerste noodwoning. Het links van de Wolvenweg gelegen boerderijtje, met witgekalkte gevel, is mijn geboortehuis. (7) Het was, tijdens de jonge jaren, mijn droomhuis en mijn wereldcentrum. Het stak, in mijn verbeelding, boven alle andere huizen uit, ook al kon het tientallen keren in de helemaal vooraangelegen boerderij van Victor van Ferneinkes worden weggestoken...

Carolina De Backer (°1865—†1937)

Om en rond dit beeld van Den Hoek is mijn Vaartland gegroeid en heeft mijn Vaartland zich afgespeeld.

Ik deed er «lokestop» (8) en speelde er duchtig «landkapperij», met na 1940, het in zand getekende Duitsland, dat door de blinkende messen der groteren, hardnekkig in stukken werd gereten. Ik zag hoe door diezelfde groten «kal» (9) werd geschoten bij Fonske Gebeng. Ik leerde de geseldop hanteren en een fluitje maken uit wissenhout. Ik hielp de Bosbeek afdammen om visjes te vangen. Ik legde er tientallen nagels en evenveel vijfcentiemstukken op de treinriggels achter ons huis, om die later, door «Laireken» (10), de trein, zo plat als een vijg te zien rijden. Ik kreeg er centen van de groten, om voor hen op de let te staan, omdat alzo, op een klandestiene manier, «Anker en Zon» dierven spelen...

Ik kende er alle huizen en elke zolder van ieder huis. Ik zag er, bij Lowie Rosiers, de eerste lino's van Frans van Immerseel, zoals die in een missiealmanak van toen stonden afgedrukt.

Ik zag in dit alles en in dit verhaal, de volkstrein van mijn jeugd passeren... Onbereikbaar... Voorgoed... Voor altijd voorbij...

Toen in 1940 de tweede wereldoorlog over ons land begon te razen, sprongen de-eerstescherven-van-mijn-kindergeluk, uit de «gesloten vaas» waarin ik was opgegroeid, op een onvoorstelbare manier uiteen.

In juni van dat jaar, was ik acht jaar geworden. Met drempelvrees trad ik de oorlog binnen...

Karel DE DECKER

- (1) Mestput
- (2) Karel De Decker, de auteur van dit artikel — waarmede hij onlangs laaureaat van de Letterkundige Prijskamp te Affligem werd — werd op 20 juni 1932 te Tisselt, in de Beekstraat 131 geboren. Hij gebruikte de naam **Vaartland** voor het eerst op 13 mei 1958, tijdens de uitzending «Vergeet niet te lezen» (Vlaamse Televisie), bij de voorstelling van zijn werk «Tisselt, Geschiedenis en Folklore».
- (3) Kleine boerderij, waarbij de eigenaar slechts enkele koeien en een paard als eigendom had.
- (4) Carolina De Backer (°10.6.1865—†23.1.1937), gehuwd op 8 februari 1901 met Petrus Joannes De Decker (°8.1.1866—†20.4.1929).
- (5) Gesneden broodjes, die op de grootte van ongeveer anderhalve centimeter, in de pan werden gebakken, waarna ze aan de erwtensoep werden toegevoegd.
- (6) De school der Zusters Dochters van Maria was gelegen in de Beekstraat. Ze werd later, nadat de «zusterkens» vertrokken waren, een «Gesubsidieerde Vrije Lagere Gemengde School».
- (7) Zie ook in dit nummer «Het verhaal van ons huis».
- (8) Verstoppertje spelen.
- (9) Kurken stop. waarop «nikkelgeld» werd geplaatst, dat er later met loden, meestal zelf gegoten schijfjes, werd afgesmeten. Een lokaal spel, dat vooral bij Fonske Gebeng, voornamelijk op zondag, in trek was.
- (10) Verzekerde de verbinding tussen Willebroek en Aalst. Deze lijn werd later volledig ontmanteld.

HET VERHAAL VAN ONS HUIS

De kossaarderij die te Tisselt, door mijn betovergrootouders werd uitgebaat, is een oud gebouw. Het eigenlijke woonhuis is meer dan 150 jaar oud. Het werd reeds in 1844, in de

«Atlas des Communications de la Commune de Thisseit» vermeld, als zijnde gelegen «...tussen de boschbeek en de wolvestraat», en eigendom van Pierre Jean De Wit.

Joannes Baptista Verbruggen, mijn betovergrootvader, die gehuwd was met Maria Theresia Van den Brande, bewoonde «...het huis met erve, hof en verdere aanhorigheden, gestaan en gelegen te Thisselt, aan de Beekstraat, op het Kadaster bekend Wijk A, Nrs 213a en 215a. Opp. 13 a 66 ca. Palende aan 1° aan de Beekstraat; 2° aan der Burgerlyke Godshuizen van Mechelen; 3° aan de heer Henricus Cornelius Lamberts en 4° aan den heer Franciscus De Decker.

Joannes Baptista De Decker uit Londerzeel, die met Maria Verbruggen, de dochter van voorgaande gehuwd was, verkreeg bij akt van 23 juni 1862 «...vyf zesde deelen in alle de meubelen en mobillaire voorwerpen, landbouwersgerief, immers al hetgeen voor meubel gehouden of gereputeerd word en zich bevind of afhangt van het huis bewoond door den medeverkooper Joannes Baptista Verbruggen en samengesteld heeft de gemeenschap met zyne echtgenote wylen Maria Theresia Van den Brande».

De verkoop, afstand en overlevering geschiedde mits de som van **honderd francs**, waarvoor Joannes Baptista De Decker, zijn schoonvader Joannes Baptista Verbruggen, diende te houden en te verzorgen en «...naer zyne dood behoortlyk doen begraven met kerke diensten naer staet en konditie...».

Op 12 december 1884 werd het huis eigendom van het echtpaar Joannes Baptista De Decker-Verbruggen. Deze verkregen het van de weduwe en kinderen van de heer Joannes Eugenius Robberechts, volgens proces-verbaal van eindelijke toewijzing, gesloten door Notaris Georges Peeters uit Willebroek, overgeschreven «ten kantoore van pandbewaring te Mechelen, den 9 januari 1885, boek 910, nummer 28, op last van dry gezongen jaargetyden jaarlyks te celebreren in de kerke van Thisselt, omtrent den overlydensdag van wylen den heer Franciscus Josephus De Wit, in leven rentenier te Thisselt, aldaar overleden den twaalfden november 1875, tot ziele lafenis zyner ziel en dergene van zyne ouders Petrus Joannes De Wit en Joanna De Boeck, overleden gehuisschen».

Op 6 februari 1901 werd door vrouwe Wwe De Decker-Verbruggen, te Thisselt, «...ten tuschenkomst van Joannes Baptista De Decker, in voordeel van Josephus Ludovicus De Decker en Petrus Franciscus De Decker, beide te Thisselt», gift onder levenden gedaan.

Daardoor verkregen beiden, buiten het huis, de inboedel en de velden die ze bewerkten. Wat in de bedoelde akt als volgt wordt verwoord :

«Eene party meubeltjes, vruchten en akkersalem, waarmede de schenkster haar landbedryf uitoefende, hierna artikel per artikel opgenomen en geschat als volgt :

In het huis : stoof, horlogie, tafels en stoelen, commode en poselein, geschat acht en vyftig francs	tr 58
In de kamer : beddegoed en beddebak, kleerkas en kist, geschat zeven en zeventig francs	fr 77
In het waschhuis : botergerief, mouillie, potten en pannen en verder keukengerief, en geschat, acht en veertig francs	tr 48
In den stal : twee koeien en koeikuipen geschat vyf honderd vyf francs	fr 505
In de schuur : win, kruiwagens, ladder, beirvaten, rieken, schuppen, pikken, zeisen, rijven en hakken geschat zeven en tachtig francs	tr 87
Op den zolder : zakken, ziften, wan, zwingelberden en manden geschat op vyf en twintig francs	tr 25
Op een stuk land genaamd den kinderen-bosch : twee en twintig aren gerst, geschat zeven en zeventig francs	fr. 77
Op den Elsbosch : twee en zestig aren zeven en tachtig centiarens koorn, geschat twee honderd francs	tr 200
Op den Thisseltweg : een en dertig aren, dry en veertig centiarens leeg land, geschat vyftig francs	tr 50
Op het dagwand : twaalf aren zeven en zeventig centiarens haver, geschat zes en dertig francs	tr 36
	fr 1.163»

Zoals uit de gegevens blijkt, was er zelfs geen sprake van een paard op de kossaarderij. Dat is er veel later gekomen.

Mijn vader vertelde me in dit verband, dat het eerste paard, dat door Petrus Franciscus De Decker werd aangekocht, een wit paard was, dat door de boeren uit de buurt «De Greif» werd genoemd.

Later kocht hij «De Vos» van Peer Cooreman. Het werd in 1918, door de aftrekkende Duitsers meegenomen.

Via vader vernam ik verder, dat Joannes Baptista Verbruggen, destijds naar Brussel moest, om er samen met 79 andere «stamgenoten», 80.000 fr te erven ! Met de 1.000 fr die hij ontving, bouwde hij de schuur en de stal.

Vaders grootmoeder, die er in 1915 overleed, vertelde hem ook dat er in het oude boerderijtje destijds twee kwezels hadden gewoond. Ze vonden er, bij hun blijde intrede, een spiegel in de slaapkamer en dachten aan toverij. Ze sloegen hem stuk, al bleven ze hun levenlang met de idee rondlopen, dat de duivel er hun huisgenoot was...

Dit is het verhaal van ons huis.

Op 24 november 1905 werd mijn vader er geboren.

Op 20 juni 1932 mocht ik er het eerste «levenslicht» zien.

Het is een verhaal zonder verrassingen, al zit het vol van die dingen, die enkel mogelijk waren, toen in die tijd...

Karel DE DECKER

- 'T VAARTLAND IN ROUW -

In de maand november 1977 zijn twee verdienstelijke vaartlanders ons ontvallen, namelijk Dokter René SCHURMANS, vader van de secretaris van de Heemkundige Kring en conservator van het Brouwerijmuseum en de heer Marcel BILLIAU uit Boom, onderdirecteur van de firma «Granges Graver» te Willebroek.

Dokter René Schurmans werd geboren te Baarle-Hertog op 19 mei 1907 en overleed in de H. Familie-kliniek te Reet op 27 november 1977.

Als oudste zoon uit een kroostrijk gezin (10 kinderen) is hij opgegroeid in een zeer artistiek midden. Zijn vader was gemeentesecretaris en organisator in Baarle-Hertog.

Dr. Schurmans huwde met juffrouw Erix in 1934 en vestigde zich als dokter in het statige herenhuis, Aug. Van Landeghemstraat 69, alhier, van wijlen de ouders, de brouwersfamilie Charel Erix-Van In. Vier flinke zonen verrijkten de grote herenwoning. Dokter René Schurmans was buiten zijn medische praktijk een geboren kunstenaar. Muziek en literatuur boeiden hem vooral. Hij was een begaafd musicus (orgel en piano). Zijn vleugelklavier was zijn pronkstuk. Van zijn letterkundig werk hebben wij, Vaartlanders, vele uittreksels in prozavorm gehoord tijdens een poësie-avond in 't Brouwerijmuseum. 't Was zoon Luc die het ons ten beste gaf, een ware verrassing!

Dokter Schurmans was ook de sponsor van het Brouwerijmuseum, taak die ongetwijfeld door mevrouw Schurmans wordt voortgezet. In zijn volle rijpheid werd Dokter Schurmans getroffen door een ernstige kwaal en was genoodzaakt zijn dokterspraktijk te stoppen.

Doch, wilskrachtige man als hij was, verzette hij zich met zijn aangeboren ijver tegen zijn toestand en interesseerde zich aan alle wereldgebeurtenissen, kunstmanifestaties, gaf over alles zijn mening te kennen en had een reuze geheugen.

Dagelijks las hij nog alle wetenswaardigheden op medisch gebied. Hier moet ik hulde brengen aan mevrouw Schurmans die gedurende 17 jaar haar echtgenoot geen ogenblik alleen liet.

Dokter Schurmans was met hart en ziel een overtuigd Vlaming. Reeds vele jaren wapperde op 11 juli de leeuwenvlag aan zijn woning. Ik zie op zijn lijdensbed nog zijn lachend gezicht toen ik hem iets vertelde over Nols en de Vlamingen.

Dokter Schurmans, volledig bewust van zijn toestand wou alles zo eenvoudig mogelijk laten verlopen.

Bij zijn begrafenisplechtigheid was de Sint-Niklaas-kerk volgelopen. Gedurende de offergang werd op het orgel met een breed en zacht ritme «Vlaanderen» van Renaat Veremans gespeeld. Zeer ontroerend die «Weiden als wiegende zeeën». Een zeer verdiende eregroet van Vlaanderen voor zijn overleden zoon.

Ik sluit dit «In memoriam» met enige zinnen uit «Adagio» van Felix Timmermans :

...geen tijd meer en geen uren
geen grenzen en geen muren
en alle angst voorbij.

Mijnheer Marcel Billiau werd geboren te Boom op 10 november 1920 en overleed in het Academisch Ziekenhuis «Dijkzicht» te Rotterdam op 19 november 1977. Hij was gehuwd met Paula Roelandts en woonde te Boom, Peter Benoitstraat 7.

Marcel was een hard werker en had het door zijn werklust en dienstvaardigheid gebracht van monteerder tot onderdirecteur in de firma «Granges-Graver» te Wille-

broek. Dag en nacht was hij paraat voor zijn «Graver». Men kon steeds op hem betrouwen.

Marcel Billiau was Laureaat van de Arbeid, Oudstrijder 1940-1945, lid van de N.S.B. en vereerd met verschillende militaire en burgerlijke eretekens.

Voor Marcel was geen werk te zwaar, hij had een «ijzeren» wil.

Zijn lijden is kortstondig geweest doch hij was er zich volledig van bewust.

In augustus jl. heb ik hem nog zien wandelen met zijn echtgenote te «Villars» in Zwitserland. Geen ziekte te bespeuren.

Marcel was ook lid van de v.z.w. de 12 Apostelen in 't Veerhuis te Weert.

Hij was een wilskrachtig man, zelfs in zijn laatste levensstrijd.

De stoere eik werd plots geveld. Verslagenheid bij familie en vrienden want Marcel was ongeneesbaar.

Toen het nieuws kwam van het onverbidlijk einde was iedereen verstomd.

Ook bewust van zijn toestand had hij nog de moed al zijn zaken te beredderen en zijn grote zorg ging naar zijn echtgenote en moeder. De H. Familiekerk was dan ook te klein voor de erediensdienst want alle familieleden en vrienden wilden nog een laatste hulde brengen aan Marcel.

Bij het einde van de plechtigheid werd op het orgel in gedempte toon het «Vaderlands lied» ten gehore gebracht, een zeer aandoenlijk ogenblik. Ook bij het open graf als laatste eregroet aan een gewezen wapenbroeder nogmaals het vaderlands lied. Vaarwel Marcel.

Dit «In Memoriam» sluit ik met de woorden :

De dood komt onverwacht
Als een dief in de nacht.

Wij Vaartlanders zijn diep getroffen en bieden aan beide geëerde families onze innige deelneming.

Ik eindig met te zeggen : wij allen moeten de dagen die wij gezond mogen beleven waarderen als zéér kostbaar goud.

Cl. DISTELMANS-BREMS

Archivaria

PASTOOR DE CLERCK IN DETAIL

Dank zij het op 5 vendémiaire van het jaar 9 (27.9.1800) verleende «paspoort» krijgen wij een beeld van Pastoor De Clerck, een Willebroekse figuur uit de Boerenkrijg.

De uit het frans vertaalde tekst luidt als volgt :
«Aan Jan Baptist De Clerck, particulier persoon, woonachtig te Willebroeck

- gestalte 1 meter 818 millimeter
- bruine haren en wenkbrauwen
- blauwe ogen
- tamelijk grote neus
- gewone mond
- ronde kin
- groot voorhoofd
- ovaal aangezicht

wordt toelating verleend om zich gedurende drie maanden naar Leuven, Brussel en Mechelen te begeven».

K.D.D. (G.A. Willebroek)

SCHOENHANDEL

«'t Modern Schoentje»

J. Van Ballart-Van Rompaey

A. Van Landeghemstraat 89

2660 WILLEBROEK

☎ (031) 86 63 50

PLANAFDRUK - FOTOCOPIE

MULTICOPIEWERKEN

BUREEL-, TEKEN- & SCHOOLGERIEF

FR. PERSON

A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 85

2660 WILLEBROEK

(031) 86 63 84

Spaar voor de thuis van uw dromen.

Na 3 jaar sparen leent de KB U 10-maal uw gemiddeld spaarbedrag op «sparendersvoorwaarden».

Wie spaart bij de KB kan er ook lenen om te bouwen of een woning te kopen. Sparen en lenen gaan bij de KB immers hand in hand. Vandaar de naam «Combi-Woningsparen»: een combinatie van sparen en lenen.

Voor nieuwe cliënten effent het na 3 jaar ongedwongen sparen de weg naar een eigen haard of naar een tweede woonst. Spaart U al enige jaren bij de KB, dan kan het misschien nog vandaag.

Leg vandaag nog de eerste steen voor uw eigen woning. Loop even binnen in een KB-filiaal. Men neemt er graag de tijd om U het Combi-Woningsparen haarfijn uit te leggen.

KREDIETBANK

JOS VAN DEN BERGH

Blaasveldstraat 99 - Tisselt

4.000 m² toonzaal

MEUBELN

Keukens MICKO

UIT SYMPATHIE

van dyck

Fa. G. VAN DYCK-VANDEPLAS
Aug. Van Landeghemstr. 41-43-45
2660 WILLEBROEK
Tel. 86 60 82

- ★ broeken - rokken - jurken - bloezen - vesten - pulls
- ★ bad-, strand- en vrijetijdskleding
- ★ lingerie - kousen (dames - heren - kinderen)
- ★ huislinnen - donsdekens
- ★ naaiboetiek - stoffen - patronen

VERZEKERINGEN

Staf Somers

HOOFDBUREAU :

CLEMENSHOEK 16 - 2638 REET - TEL. (031) 88 20 31

SPECIAAL BUREAU VOOR AUTOVERZEKERINGEN :

ANTWERPSESTRAAT 258 2650 BOOM - TEL. (031) 88 40 48

V I S H A N D E L

Van Breedam

Opv. H. Cauterman

L. DE NAEYERPLAATS 9

2660 WILLEBROEK

TEL. (031) 86 60 16

Het Willebroeks Brouwerijmuseum

ZEER APPARTE SFEER

ALLE DRANKEN

Open : eerste en laatste zondag
van iedere maand.

Per groep op afspraak
tel. (031) 86 60 56

BOUWERS - HERBOUWERS

Op vloeren leeft men.

Zóveel hygiënischer zijn marmervloeren.

Daarom : eis kwaliteitszekerheid !

STANDING DOOR KWALITEIT !

RODAL
P.V.B.A.

**VLOERENFABRIEK
VAN NOORD-WEST-BRABANT**

**MEISELAAN 52
2921 NIEUWENRODE
TEL. (015) 71 13 59 en 71 14 37**

met haar 4 afdelingen :

- VLOEREN
- FAIENCE
- CEMENTDALLEN 30/30
- SILEX WASBETON

Vraag steeds RODAL-materialen aan
handelaar en vloerder van uw streek.

VOOR AL UW VERZEKERINGEN

WEND U TOT

A. DE BONDT

**BROEKSTRAAT 70
2662 BLAASVELD**

RESTAURANT ESPERO

**AUG. VAN LANDEGHEMSTRAAT 67
2660 WILLEBROEK
TEL. (031) 86 85 10**

Gesloten maandag en dinsdag

Specialiteit :

— PEPERSTEAK — MOSSELEN

ST-THERESIACOLLEGE

Veldstraat 11

2920 KAPELLE-OP-DEN-BOS

Tel. (015) 71 11 94 en 71 13 80

- **Basisschool :** 5e en 6e leerjaar
- **Oude humaniora :** Latijn-Grieks
Latijn-Wiskunde
- **Nieuwe humaniora :** Moderne
Economische
Wetenschappelijke A

Externaat

Half-internaat

Voor een mooie ingerichte keuken

VRAAG EENS PRIJS AAN

ILWA-keukens

- **alle combinatiemogelijkheden**
- **perfekte afwerking**
- **gratis prijsopgave**
- **verdelers over gans België**

SCHOOLSTRAAT 9

TEL. (031) 86 60 25

R u i s b r o e k - S a u v e g a r d e